

Uagtsom Voldtægt

Negligent Rape

Abstract

This thesis deals with the subject of negligent rape. In Danish law only intentional rape is criminalized. However, it has been a topic of discussion numerous times, if negligent rape should be criminalized as well.

The purpose of the thesis is to assess whether negligent rape should be criminalized under Danish law. In order to make this assessment, the terms rape, intent and negligence are accounted for, based on legal literature.

Furthermore, case law about rape is analyzed with the purpose of determining, which kind of evidence the court bases their assessment of intent on. It is concluded, that some of these factors are situational evidence such as the circumstances of the sexual encounter (where it took place, the number of participants etc.), and the way the injured party behaved during. The prior and subsequent behavior of both the injured party and the perpetrator are also important factors in this determination.

The case law is reviewed again, this time with the purpose of establishing, if a paragraph about negligent rape would be relevant in relations to each of the cases, and which evidence would be relevant to the assessment of whether the perpetrator had been negligent. The cases are also compared to case law from Norway, where negligent rape has been criminalized since 2000. It is concluded, that the same kind of evidence would be relevant to the assessment of negligence, as to the assessment of intent. It is also established, that a paragraph on negligent rape would be most relevant where the use of violence or threats has been limited, and that the court already finds intent in some of these cases. It is possible to find corresponding Norwegian case law to all of the Danish cases, which indicates, that the cases that are seen as negligent in Norway, are considered intentional in Danish law.

The legal literature on negligent rape is also discussed, and the main points are presented.

The Norwegian experiences on criminalizing negligent rape are also presented, and discussed in relations to the findings from the analysis.

Finally, it is discussed whether negligent rape should be criminalized under Danish law. The conclusion is, that criminalizing negligent rape would not solve the evidential problems concerning

cases of rape, since the themes of evidence would be the same as in the matter of intentional rape. Such a paragraph would probably also have very little practical use, and not lead to significantly more convictions.

On the other hand it is concluded, that negligent rape is a culpable action, that should be met with a punishment, even if it only occurs rarely.

Indholdsfortegnelse

1. Indledning	1
2. Afgrænsning og metode.....	1
3. Retsgrundlag	3
3.1. Straffelovens § 216.....	3
3.1.1. § 216, stk. 1, nr. 1	3
3.1.2. § 216, stk. 1, nr. 2	4
3.1.3. Subjektivt gerningsindhold	5
3.2. Forsæt.....	6
3.2.1. Direkte forsæt.....	7
3.2.2. Sandsynlighedsforsæt.....	7
3.2.3. Eventualitetsforsæt	8
3.3. Uagtsomhed	9
4. Bevis for forsæt i voldtægtssager –analyse af retspraksis.....	11
4.1. Bevis for forsæt - teori	12
4.2. Bevis for forsæt i voldtægtssager – Analyse	14
4.2.1. U.2004.2839.Ø.....	14
4.2.1.1. Byrettens dom.....	14
4.2.1.1.1. Forhold 1	15
4.2.1.1.2 Forhold 2	18
4.2.1.2. Landsrettens dom	20
4.2.2. U.2005.753.H	21
4.2.2.1 Byrettens dom.....	21
4.2.2.2. Landsrettens dom	24
4.2.3. U.2008.690.H	26
4.2.3.1 Byrettens dom.....	26
4.2.3.2. Landsrettens dom	29
4.2.4. U.2016.3880.Ø ”Herfølge-sagen”	30
4.2.4.1. Byrettens dom.....	30
4.2.4.2. Landsrettens dom	34

4.3. Delkonklusion	39
5. Uagtsom voldtægt.....	43
5.1. Teoretisk bestemmelse om uagtsom voldtægt	44
5.2. Bestemmelsen anvendt på retspraksis	45
5.2.1. U.2004.2839.Ø.....	46
5.2.1.1. Forhold 1	46
5.2.1.2. Forhold 2	47
5.2.1.3. Norsk retspraksis.....	48
5.2.2. U.2005.753.H	49
5.2.2.1 Norsk retspraksis.....	51
5.2.3. U.2008.690.H	51
5.2.3.1. Norsk retspraksis.....	53
5.2.4. U.2016.3880.Ø.....	53
5.2.4.1. Norsk retspraksis.....	55
5.2.5. Delkonklusion	56
5.3. Juridisk litteratur	58
5.3.1. Vagn Greve: Bør forsæt være almindelig strafbarhedsbetingelse	58
5.3.2. Gorm Toftegaard Nielsen: Han kom til at voldtage.....	61
5.3.3. Hanne Rahbæk: Kan man komme til at begå voldtægt?	62
5.3.4. Straffelovrådets betænkning om seksualforbrydelser	64
5.4. Norsk ret.....	67
5.5. Bør uagtsom voldtægt kriminaliseres?	71
6. Konklusion.....	74
Litteraturfortegnelse.....	77
Love og bekendtgørelser	77
Litteratur.....	77
Herunder artikler	78
Forarbejder.....	78
Hjemmesider	79
Retspraksis.....	79

1. Indledning

Voldtægtssager er et område, der traditionelt har voldt bevismæssige problemer. Der har typisk kun været to personer til stede ved gerningen: forurettede og tiltalte, der har hver deres historie om eller opfattelse af, hvad der er sket. Nogle af de største bevismæssige problemer knytter sig til, om forurettede har medvirket frivilligt til samlejet, og hvis ikke, om tiltalte så har indset dette. Problemet kan søges afhjulpet på flere måder. En af dem, der har været foreslået flere gange, er at nedsætte tilregnelseskravet fra forsæt til uagtsomhed. En løsning man for eksempel har valgt i Norge. Kriminaliseringen af uagtsom voldtægt har været diskuteret i den juridiske litteratur og i pressen i Danmark flere gange og er også omdrejningspunktet for denne opgave. Der er arbejdet med følgende problemformulering:

På baggrund af en gennemgang af begreberne voldtægt, forsæt og uagtsomhed vil jeg foretage en analyse af, hvilke momenter der tillægges vægt ved vurderingen af forsæt i voldtægtssager efter nuværende retspraksis. Jeg vil herefter foretage en analyse af, om en bestemmelse om uagtsom voldtægt ville kunne finde anvendelse i nogen af de gennemgåede domme, og hvilke momenter der i så fald skulle lægges vægt på ved vurderingen af, om der var handlet uagtsomt.

På baggrund af de foretagne analyser diskuteres det til sidst, hvilke hensyn der taler for og imod kriminalisering af uagtsom voldtægt, og hvorvidt uagtsom voldtægt bør kriminaliseres.

2. Afgrænsning og metode

Grundet opgavens begrænsede omfang må emnet afgrænses. Derfor behandles kun spørgsmålet om uagtsom voldtægt. Spørgsmål om uagtsomhed i relation til straffelovens andre seksualforbrydelser behandles ikke. Der behandles desuden ikke spørgsmål om voldtægt efter straffelovens § 216, stk. 2.

Da forskellen mellem det nuværende voldtægtsbegreb og en eventuel kriminalisering af uagtsom voldtægt netop er tilregnelsen, behandles spørgsmål i relation til de objektive gerningsmomenter samleje og tvang (i form af vold, trussel om vold, ulovlig tvang og forurettedes tilstand eller situation) ikke. Der tages således ikke stilling til, hvorledes disse gerningselementer bevises, ligesom der ikke tages stilling til, om ændring af disse kriterier kunne afhjælpe de bevismæssige

problemer i voldtægtsager. Der redegøres kun ganske kort for det objektive gerningsindhold i § 216, da det er det subjektive indhold, der er mest relevant i denne sammenhæng.

Hvad angår redegørelsen for indholdet af straffelovens § 216, skal det bemærkes, at § 216 blev ændret og udvidet i 2013. Det er således ikke alle de anvendte kilder, der er opdaterede efter denne ændring. Jeg har derfor kun anvendt de ikke-opdaterede kilder til at redegøre for de dele af voldtægtsbegrebet, der er uændrede, mens jeg for de ændrede dele af bestemmelsen har anvendt Knud Waabens "Strafferettens specielle del"¹, der er opdateret efter ændringen.

Da al retspraksis på voldtægts-området naturligvis ikke kan gennemgås i denne sammenhæng, er der udvalgt et antal domme til formålet. Dommene er valgt ud fra en række kriterier. Der er valgt domme, der har givet anledning til debat om kriminalisering af uagtsom voldtægt og der er fravalgt domme, hvor der er anvendt omfattende vold, da spørgsmålet om forsæt (eller uagtsomhed) er mindre relevant i disse sager. For bedre at kunne belyse hvilke momenter, der er lagt vægt på ved vurderingen af forsæt, er der desuden valgt domme, hvor der enten har været dissens eller forskel mellem by- og landsrettens afgørelser. Samtlige disse kriterier er ikke opfyldte i alle de analyserede domme.

En af udfordringerne ved den foretagne analyse har været, at begrundelserne for rettens resultater ofte er sparsomt formulerede. Sammenholdt med den fri bevisbedømmelse er det altså ikke altid muligt direkte at se, hvilke momenter der er tillagt vægt. Dette må derfor ofte udledes af det hændelsesforløb, retten har lagt til grund, herunder hvilke momenter retten har fundet grund til at nævne, og hvordan man har formuleret sig. Beviset for forsæt skal da også netop findes i de objektive omstændigheder².

Desuden har analysen været udfordret af, at det ikke har været muligt at opnå aktindsigt i de retsbøger, der knytter sig til sagerne, hvorfor det i de fleste sager ikke har været muligt at læse gengivelser af de afgivne forklaringer. Forklaringernes indhold kan dog til en vis grad udledes af rettens bemærkninger.

¹ 6. reviderede udgave ved Lars Bo Langsted

² Nærmere om dette under afsnit 4.1

3. Retsgrundlag

I dette afsnit følger en redegørelse for begreberne voldtægt, forsæt og uagtsomhed. Begreberne danner grundlag for den videre analyse i opgaven.

3.1. Straffelovens § 216

Straffelovens § 216 om voldtægt fik sin nuværende formulering i 2013³ og har nu følgende ordlyd:

For voldtægt straffes med fængsel indtil 8 år den, der

- 1) tiltvinger sig samleje ved vold eller trussel om vold eller*
- 2) skaffer sig samleje ved anden ulovlig tvang, jf. § 260, eller med en person, der befinder sig i en tilstand eller situation, i hvilken den pågældende er ude af stand til at modsætte sig handlingen.*

Ved ændringen i 2013 blev bestemmelsen udvidet til også at omfatte samleje fremskaffet ved ulovlig tvang og samleje med en person der befinder sig i en tilstand eller situation, hvor den pågældende er ude af stand til at modsætte sig handlingen. Fælles for disse nye tilføjelser til § 216 er, at handlingerne også var strafbare tidligere, men nu betegnes og straffes som voldtægt.

Fælles for § 216, stk. 1, nr. 1 og 2, er det, at der skal være opnået *samleje*. Samleje-begrebet behandles ikke nærmere i denne sammenhæng.

3.1.1. § 216, stk. 1, nr. 1

Straffelovens § 216, stk. 1, nr. 1 angår den, der tiltvinger sig samleje ved vold eller trussel om vold.

Begrebet "vold" skal ikke forstås i overensstemmelse med straffelovens § 244, men omfatter også mere beskedne magtanvendelser såsom fastholdelse af forurettede⁴. Omvendt vil der være typer af vold, der falder ind under straffelovens § 244, men som næppe vil være egnet til at tvinge en forurettet til samleje i § 216's forstand⁵.

³ med Lov 2013-06-12 nr. 633

⁴ Greve m.fl., Kommenteret straffelov – Speciel Del, s. 310

⁵ Lars Bo Langsted nævner for eksempel spyt og overhældning med vand som eksempler herpå i Knud Waaben, Strafferettens specielle del, s. 73.

Hvad angår truslen om vold, behøver den ikke at være udtalt, men kan også ligge i en truende adfærd fra gerningsmanden⁶. Truslen kan efter retspraksis ligeledes ligge underforstået i den situation, den forurettede befinder sig i. For eksempel hvis den forurettede befinder sig et øde sted sammen med ukendte gerningsmænd og ikke har mulighed for at tilkalde hjælp⁷.

Det følger af, at samlejet skal være *tiltvunget*, at der skal være en kausalitet mellem voldudøvelsen eller fremsættelsen af truslerne og samlejet. Det skal altså netop være volden eller truslerne, der tvinger forurettede til samlejet. Heri ligger, at samlejet er gennemført mod forurettedes vilje, men ikke nødvendigvis at forurettede skal gøre modstand.

Selvom kausaliteten mellem volden/truslerne og samlejet henhører under de objektive gerningsmomenter, er der tale om et ganske subjektivt moment, da det afgørende er, hvad forurettede har følt – altså om forurettede har følt sig tvunget til samlejet. Det er da også typisk dette gerningsmoment, der volder de største bevismæssige problemer i voldtægtssager, også i relation til gerningsmandens forsæt.

3.1.2. § 216, stk. 1, nr. 2

Efter 2013 straffes den, der skaffer sig samleje ved anden ulovlig tvang end vold eller trussel om vold, nu for voldtægt, jf. straffelovens § 216, stk. 1, nr. 2.

Den ulovlige tvang, der henvises til, skal forstås i overensstemmelse med straffelovens § 260, da der er direkte henvist til denne i § 216, stk. 1, nr. 2. Der vil ikke her blive gjort nærmere rede for indholdet af straffelovens § 260. Ligesom ved vold og trussel om vold gælder det, at der skal være kausalitet mellem den udøvede tvang og opnåelsen af samlejet.

Efter ændringen i 2013 betegnes det nu ligeledes som voldtægt, at skaffe sig samleje med en person, der befinder sig i en tilstand eller en situation, hvor vedkommende er ude af stand til at modsætte sig handlingen. Med tilstand menes for eksempel beruselse eller søvn, mens begrebet "situation" sigter på overrumplingstilfælde, for eksempel hvor forurettede allerede er afklædt.

§ 216, stk. 1, nr. 2 anvendes både, hvor situationen eller tilstanden er fremkaldt af

⁶ Waaben, Strafferettens specielle del, s.73.

⁷ Greve m.fl., Kommenteret straffelov – Speciel del, s. 311-312 og Waaben, Strafferettens specielle del, side 73

gerningsmanden og hvor forurettede er kommet i en sådan tilstand eller situation uden gerningsmandens indblanding⁸.

3.1.3. Subjektivt gerningsindhold

Det subjektive gerningsindhold i bestemmelsen om voldtægt er forsæt. Dette gælder dog ikke for den, der skaffer sig samleje med en person, der er i en tilstand, hvor vedkommende er ude af stand til at gøre modstand. Nærmere om dette nedenfor.

Gerningsmanden skal altså have forsæt til at opnå samleje med den forurettede. Dette volder sjældent problemer i praksis, da det er svært at forestille sig en situation, hvor samleje er opnået uden forsæt hertil. Det samme gælder for udøvelsen af vold eller den direkte fremsættelse af trusler.

Mere relevant er det, at gerningsmanden skal have forsæt til at *tvinge* forurettede til samlejet. Heri ligger både, at gerningsmanden skal have forsæt til at benytte det relevante tvangsmiddel, og at gerningsmanden skal være klar over kausaliteten mellem det anvendte tvangsmiddel og samlejet⁹. Gerningsmanden skal altså være klar over, at det opnåede samleje er opnået mod forurettedes vilje.

At gerningsmanden skal være klar over, at samlejet er opnået ved tvang, indebærer for eksempel, at gerningsmanden skal have indset, at en eventuel modstand fra forurettede er alvorligt ment¹⁰. Det kræver også, at gerningsmanden har indset, at en forurettet, der stopper modstanden grundet frygt, ikke stopper på grund af ændret mening. Der er også eksempler i retspraksis på, at tiltalte er blevet fundet skyldig, selvom forurettede ikke har gjort nogen eller kun meget lidt modstand. Her kræves det altså, at gerningsmanden har indset, at han har opnået samlejet ved anvendelse af tvangsmidler uanset den beskedne eller manglende modstand fra forurettede¹¹.

⁸ Waaben, Strafferettens specielle del, s. 74

⁹ Andre grader af forsæt kan naturligvis også komme på tale, hvis gerningsmanden har anset det for sandsynligt eller som værende en mulighed. Nærmere om dette i næste afsnit.

¹⁰ Greve m.fl., Kommenteret straffelov – speciel del, s. 314

¹¹ Se for eksempel dommen U.2004.2839.H, hvor forurettede selv forklarer, at hun besluttede sig for at "give efter" for tiltalte og "spille med" og derfor ikke gjorde modstand under samlejet (sagens forhold 1). Tiltalte blev frifundet for dette forhold i byretten, men dømt i landsretten.

Anderledes forholder det sig med hensyn til den, der skaffer sig samleje med en person, der befinder sig i en tilstand, hvor vedkommende er ude af stand til at gøre modstand. En sådan voldtægt kan nemlig også straffes, hvor gerningsmanden ikke har haft forsæt, men alene har udvist uagtsomhed med hensyn til forurettedes tilstand, jf. straffelovens § 228. Det betyder altså, at det ikke er nødvendigt at gerningsmanden har *vidst*, at forurettede befandt sig i en sådan tilstand, men at det er tilstrækkeligt, at gerningsmanden *burde have vidst*, at forurettede befandt sig i en sådan tilstand.

Bestemmelsen i straffelovens § 228 (tidligere § 226) bruges yderst sjældent. På baggrund af Straffelovrådets betænkning blev bestemmelsen ført videre i det ændrede kapitel om seksualforbrydelser i 2013, selvom man fandt, at bestemmelsen ikke spiller nogen rolle i praksis¹².

3.2. Forsæt

Her følger en kort beskrivelse af de forskellige forsætsformer, og hvordan de kan finde anvendelse i relation til voldtægtssager.

For alle overtrædelser af straffeloven gælder, at hvis ikke andet er hjemlet, er den nødvendige tilregnelser forsæt, jf. straffelovens § 19.

Der findes ikke i straffeloven (eller nogen anden lov) en definition af begrebet forsæt. I sit udkast til straffeloven foreslog Carl Torp følgende definition: *"Forsæt foreligger, naar Gerningsmanden ved sin Handling vil hidføre, hvad der efter Loven kræves til Forbrydelsen, eller anser dennes Indtræden som nødvendig eller overvejende sandsynlig Følge af Gerningen, samt, naar han vel kun anser Forbrydelsens Indtrædelse som mulig, men vilde have handlet, selvom han havde anset den som sikker"*¹³. Definitionen blev dog ikke medtaget i straffeloven, da den blev anset for at være overflødig¹⁴. Af definitionen kan udledes forskellige former for forsæt: Det direkte forsæt, sandsynlighedsforsæt og eventualitetsforsæt. De enkelte former gennemgås herefter hver for sig.

¹² BET.2012.1534, s. 456

¹³ Gengivet i BET 2012.1534, s. 200

¹⁴ Greve, Det strafferetlige ansvar, s. 209

3.2.1. Direkte forsæt

Det direkte forsæt er den højeste og mest velkendte grad af forsæt. Begrebet "direkte forsæt" dækker over to forskellige begreber: Hensigt og viden¹⁵.

Ved hensigt forstås, at gerningsmanden tilstræber at opnå den kriminaliserede følge ved sine handlinger eller undladelser¹⁶. Hensigt kan også bestå i det, der kaldes sikre konsekvenser. Herved forstås, at gerningsmandens mål ikke er at opnå den kriminelle følge, men han anser denne følge for nødvendig i forbindelse med det mål han søger at opnå¹⁷.

Det direkte forsæt kan også bestå i viden. Det betyder, at gerningsmanden er klar over, at det relevante gerningsmoment er opfyldt. For eksempel at han ved, at den forklaring, han giver i retten, er urigtig (straffelovens § 158) eller at forurettede er under 12 år gammel (straffelovens § 216, stk. 2). Hensigt og viden er meget nært beslægtede.

Man taler typisk om direkte forsæt i form af hensigt, hvis der er tale om et skadesdelikt. Derimod bruger man typisk ordet viden, hvis der er tale om et adfærdsdelikt¹⁸.

I forhold til voldtægtssager, er det mest naturligt at sige, at forsættet foreligger i form af viden. Dette vil være tilfældet, hvis gerningsmanden er klar over, at der er en årsagssammenhæng mellem den vold, trussel eller tvang, der er udøvet overfor forurettede, og det opnåedes samleje. Eller hvis han er klar over, at forurettede befinder sig i en tilstand eller situation, hvor hun ikke kan gøre modstand. For visse af de andre gerningsmomenter vil der snarere være tale om hensigt, for eksempel at gerningsmanden har til hensigt at skaffe sig samleje med den forurettede eller at udøve vold imod hende.

3.2.2. Sandsynlighedsforsæt

Sandsynlighedsforsæt foreligger, når gerningsmanden anser det som værende overvejende sandsynligt, at gerningsmomenterne er opfyldt. Ved overvejende sandsynligt forstås, at

¹⁵ Greve, Det strafferetlige ansvar, s. 210

¹⁶ Waaben, Strafferettens almindelige del – Ansvarslæren, s.171

¹⁷ Greve, Det strafferetlige ansvar, s. 211

¹⁸ Toftegaard, Strafferet I – Ansvar, s. 67

gerningsmanden skal have anset det som værende mere sandsynligt end usandsynligt, hvorfor grænsen går ved 50 %¹⁹.

I relation til voldtægt finder sandsynlighedsforsæt anvendelse, når gerningsmanden finder det mere end 50 % sandsynligt, at der er en årsagssammenhæng mellem den udøvede vold, trussel eller tvang og det opnåede samleje eller, at forurettede befinder sig i en tilstand eller situation, hvor hun ikke kan gøre modstand.

3.2.3. Eventualitetsforsæt

Eventualitetsforsæt er den "laveste" grad af forsæt. Begrebet dækker over tre overordnede varianter: Det hypotetiske forsæt, positiv indvilgelse og dolus Alexanderson²⁰.

Hypotetisk forsæt foreligger når: *"gerningspersonen have forestillet sig følgens indtræden eller gerningsmomentets eksistens som mulig. Denne forestilling kan tilregnes personen som forsætlig, hvis det antages, at han eller hun ville have udført handlingen, selv om han eller hun havde anset følgens indtræden eller gerningsmomentets eksistens for sikker"*²¹. Denne forsætsform er vidtgående, idet man for at anvende den skal kunne vurdere, hvordan gerningsmanden ville have handlet, hvis han havde haft en anden viden eller forestilling, end han faktisk havde.

Derudover findes der den positive indvilgelse. Også her har gerningspersonen indset den kriminelle følge som en mulighed og har forholdt sig accepterende til muligheden²².

Den kriminelle følge er altså ikke målet med handlingen, men gerningsmanden har accepteret muligheden for dens indtræden.

Den tredje variant af eventualitetsforsæt kaldes dolus Alexanderson eller bevidst uvidenhed²³.

Denne form for forsæt foreligger, når gerningsmanden bevidst har undgået at skaffe sig en viden, der kunne have betydning for lovligheden af hans handlinger, og handler ud fra denne bevidst manglende viden. Et oplagt eksempel i denne sammenhæng er den gerningsmand, der bevidst undgår at spørge til den anden parts alder, inden han har samleje med vedkommende, og på den

¹⁹ Toftegaard: Strafferet I – Ansvar, s. 68-69

²⁰ Greve, Det strafferetlige ansvar, s. 212f

²¹ Greve, Det strafferetlige ansvar, s. 213

²² Greve, Det strafferetlige ansvar, s. 213

²³ Greve, Det strafferetlige ansvar, s. 213 og Toftegaard, Strafferet I – Ansvar, s. 74

måde bevidst undgår muligt at få at vide, at den anden part er under 12 år (straffelovens § 216, stk. 2). Anvender man dolus Alexanderson, skal gerningsmanden også have anset muligheden som eksisterende (men ikke overvejende sandsynlig), men ikke have accepteret muligheden²⁴. Den bevidste tvivl består netop i, at såfremt man havde en given viden, ville man have handlet anderledes, og derfor undgår man bevidst at få denne viden.

Skal eventualitetsforsæt anvendes i voldtægtssager, vil situationen være, at gerningsmanden har forestillet sig den mulighed, at forurettede ikke havde lyst og enten har accepteret denne mulighed, forholdt sig bevidst uvidende i forhold til den eller ville have handlet ligesådan, hvis han var sikker på, at hun ikke havde lyst.

3.3. Uagtsomhed

Her følger en kort redegørelse for begrebet uagtsomhed. For at forstå forskellen mellem forsætlig og uagtsom voldtægt, er det relevant også at forstå begrebet uagtsomhed.

I særlovgivningen er udgangspunktet, at gerningsmanden kan straffes, når denne har udvist uagtsomhed, jf. straffelovens § 19. Der er dog også en række bestemmelser i straffeloven, der hjemler uagtsomhed som den nødvendige tilregnelser.

I lighed med forsæt findes der ikke en lovfæstet definition af begrebet uagtsomhed. I sit udkast til straffeloven foreslog Carl Torp følgende definition: *"Uagtsomhed foreligger, naar Gerningsmanden, uden at Lovovertrædelsen kan tilregnes ham som forsætlig, ved sin Handling har tilsidesat den Agtpaagivenhed, som det af Hensyn til andres Retsgoder under de foreliggende Omstændigheder og efter hans personlige Forhold var hans pligt at udvise"*²⁵. Ligesom definitionen af forsæt blev definitionen af uagtsomhed ikke medtaget i loven, da man anså den for at være overflødig²⁶. I den norske straffelov er uagtsomhed defineret således: *"Den som handler i strid med kravet til forsvarlig opptreden på et område, og som ut fra sine personlige forutsetninger kan bebreides, er uaktsom"*²⁷.

²⁴ Greve, Det strafferetlige ansvar, s. 213

²⁵ Gengivet i BET 2012.1534, s. 203

²⁶ Greve, Det strafferetlige ansvar, s. 198

²⁷ Norsk straffelov § 23

Hvor forsættet handler om, hvad gerningsmanden har tænkt eller haft til hensigt, handler uagtsomheden netop om, hvad gerningsmanden *ikke* har tænkt. Gorm Toftegaard udtrykker det således: "*Kort sagt: ved forsæt bebrejdes han handlingen på grund af sine tanker, da han foretog den. Ved uagtsomhed bebrejdes han handlingen, fordi han ikke tænkte sig om*"²⁸.

Ved bedømmelsen af om der er udvist uagtsomhed, tager man udgangspunkt i den konkrete situation. Man ser på omstændighederne ved gerningen og gerningsmandens forudsætninger²⁹ og vurderer herefter, om gerningsmanden har udvist den fornødne agtpågivenhed eller har handlet uagtsomt. Uagtsomhedsvurdering beror altså på, hvordan man kan forvente, at en given person handler i en given situation, eller hvad man kan forvente, at en person ved.

Der kan lægges vægt på, hvad der er den normale handlemåde indenfor området, og det er et vigtigt element i uagtsomhedsvurderingen, om gerningsmanden har handlet på en måde, der anses for normal³⁰. Om der sker domfældelse for en uagtsom forbrydelse afhænger derfor i høj grad af, hvad dommeren vurderer som værende normen for almindelig og hensynsfuld opførsel i den givne situation.

For overtrædelse af nogle bestemmelser kræves det, at der er handlet *groft* uagtsomt. Der skelnes altså mellem simpel og grov uagtsomhed. Der er ikke nogen klar afgrænsning af, hvornår en udvist uagtsomhed er *grov*, og det kan således kun udledes af retspraksis³¹. Det beror på en vurdering af, hvornår man finder, at gerningsmanden har tilsidesat den nødvendige agtpågivenhed i en sådan grad, at det må anses som værende groft uagtsomt. Det er altså alene op til retten at vurdere, hvornår en udvist uagtsomhed er grov³².

Der kan desuden sondres mellem bevidst og ubevidst uagtsomhed. Ved bevidst uagtsomhed forstås, at gerningsmanden er klar over, at der foreligger en risiko for, at de objektive gerningsmomenter var eller ville blive opfyldt, men handler i tillid til, at det ikke kommer til at ske³³. Bevidst uagtsomhed og eventualitetsforsæt i form af positiv indvilgelse, ligger tæt opaf

²⁸ Toftegaard, Strafferet I – Ansvar, s. 100

²⁹ BET 2012.1534, side 55.

³⁰ Toftegaard, Strafferet I – Ansvar, s. 102-103.

³¹ Greve m.fl.: Kommenteret straffelov – Almindelig del, s. 262

³² Toftegaard, Strafferet I – Ansvar, s. 106

³³ Greve, Det strafferetlige ansvar, s. 213

hinanden. Forskellen består i, at den bevidst uagtsomme gerningsmand har indset en følgesom mulig, men handler i tiltro til, at følgen ikke indtræder. Den gerningsmand, der positivt har indvilget, har også indset en følge som mulig, og har forholdt sig accepterende til muligheden for, at følgen måske indtræder – han tager følgen ”med i købet”³⁴.

At en uagtsomhed er bevidst er ikke ensbetydende med, at den også er grov.

I relation til frivilligheds-aspektet ved voldtægt, vil uagtsomhed bestå i, at det kan bebrejdes gerningsmanden, at han ikke har forstået, at forurettede ikke medvirkede frivilligt til det seksuelle samvær – altså at han *burde* have vidst det. Der kan også blive tale om bevidst uagtsomhed, hvis gerningsmanden har tænkt det som en mulighed, at forurettede ikke medvirkede frivilligt til det seksuelle samvær, men handler i tiltro til, at dette ikke er tilfældet. I de norske forarbejder til bestemmelsen om groft uagtsom voldtægt er det beskrevet således: *”(...)det er grunn til å bebreide ham at han ikke forsto at offeret ikke samtykket. Det er den hensynsløse ellertankeløse atferd som rammes ved kriminalisering av den (grovt) uaktsomme atferd. For å kvalifisere til grov uaktsomhet må vedkommende ha opptrådt sterkt klanderverdig i forhold til frivillighetsaspektet. Det må foreligge en situasjon hvor andre åpenbart ville ha forstått at offeret ikke frivillig gikk med på seksuell omgang”*³⁵.

Uagtsomhed i relation til de andre objektive gerningselementer forekommer meget usandsynlig.

4. Bevis for forsæt i voldtægtssager –analyse af retspraksis

I det følgende redegøres først for, hvorledes forsæt bevises teoretisk. Denne redegørelse er udgangspunkt for den efterfølgende analyse af, hvorledes forsæt i praksis bevises i voldtægtssager.

³⁴ Greve, Det strafferetlige ansvar, s. 213

³⁵ NOU 1997:23, s. 51-52

4.1. Bevis for forsæt - teori

Bevis for forsæt er en vanskelig disciplin, da det angår bevis for gerningsmandens forestillinger og viden³⁶. Forsæt vil aldrig være objektivt konstaterbart og hører altid fortiden til³⁷. Men som Waaben udtrykker det: *Det ydre kan bevise det indre*³⁸.

Generelt kan det siges, at forsæt, der er et subjektivt forhold, bevises gennem objektive forhold, idet der foretages en helhedsvurdering af tiltaltes gerninger³⁹. Jo flere af disse forhold, der taler for den tiltaltes forsæt, des mere nærliggende er det at betragte forsættet som bevist.

Af direkte bevis for forsæt findes kun vidneforklaringer eller tiltaltes tilståelse. Tiltalte er reelt den eneste, der ved med sikkerhed, hvad han har haft til hensigt eller vidst, og en tilståelse er derfor det mest direkte bevis. Herudover kan andre vidner forklare, hvad tiltalte har sagt om sin egen hensigt eller viden, hvad der tidligere har været fortalt eller aftalt med tiltalte eller lignende. Hvor forsættet bevises gennem tilståelse eller vidneforklaringer, beror bevisets værdi på en vurdering af vidnets troværdighed⁴⁰.

Udover forklaringer fra tiltalte eller vidner om tiltaltes viden eller hensigt er der mulighed for at bevise forsæt mere indirekte ved at slutte fra det objektive til det subjektive. Man danner sig et billede af gerningens objektive omstændigheder og drager herudfra en konklusion om gerningsmandens subjektive forhold, idet man som udgangspunkt går ud fra, at mennesket er bevidst om sine egne handlinger⁴¹. Waaben deler sådanne beviser op i tre kategorier: Individuelt bestemte, situationsbestemte og forløbsbestemte beviser⁴². Disse tre typer af beviser kan bero på forskellige grundlag såsom vidneforklaringer, tekniske oplysninger og objektivt konstaterbare oplysninger⁴³.

Individuelt bestemte beviser er beviser, der knytter sig til den tiltaltes personlige forhold. Sådanne beviser er typisk relevante, når forsæt i form af viden skal bevises. Ved sådanne beviser tager man

³⁶ Greve, Det strafferetlige ansvar, s. 216-217

³⁷ Waaben, Det kriminelle forsæt, s. 56

³⁸ Waaben, Det kriminelle forsæt, s. 56

³⁹ Toftegaard, Strafferet I – Ansvar, s. 86

⁴⁰ Waaben, Det kriminelle forsæt, s. 57

⁴¹ Toftegaard, Strafferet I – Ansvar, s. 86

⁴² Waaben, Det kriminelle forsæt, s. 57

⁴³ Waaben, Det kriminelle forsæt, s. 57

stilling til den tiltaltes forudsætninger for at kende til den omstændighed, der bliver afgørende for skyldsspørgsmålet⁴⁴. Det er ikke tilstrækkeligt, at man finder det bevist, at tiltalte havde en teoretisk mulighed for at besidde den relevante viden. Der skal være sikker grund til at antage, at tiltalte faktisk besad denne viden⁴⁵. Vurderingen af tiltaltes forsæt er altid subjektiv, hvad end der er tale om individuelt bestemte beviser eller ej. Der skal således tages stilling til den tiltaltes begavelse, sindsstemning, sygdom og lignende⁴⁶.

Situationsbestemte beviser er beviser, der angår gerningssituationen. Beviserne angår objektivt konstaterbare forhold som for eksempel tiltaltes handlemåde i situationen, gerningsstedet, gerningstidspunktet etc. Ud fra det objektive billede af situationen drager man altså konklusioner om tiltaltes forestillinger eller viden, idet man fortolker tiltaltes psyke ud fra hans gerninger og de objektive omstændigheder⁴⁷.

Forløbsbestemte beviser har en stor lighed med situationsbestemte beviser. Forskellen ligger i, at man ved forløbsbestemte beviser får en bredere forståelse af situationen, idet man også ser på det forløb, der har været forud for og efter selve gerningen. I lighed med situationsbestemte beviser danner man en forestilling om forbrydelsens subjektive side ud fra det objektive forløb⁴⁸. Af afsnit 4.3 vil der fremgå eksempler på forløbsbestemte beviser.

Fælles for alle disse typer af beviser er, at det er det objektive, der beviser det subjektive. Ud fra en fastlæggelse af hvad der objektivt er passeret (forløbet, situationen og/eller tiltaltes personlige forudsætninger), slutter dommeren hvilke subjektive forhold, der har gjort sig gældende. En forbrydelses subjektive gerningsindhold skal bevises med samme grad af sikkerhed som det objektive, og der skal derfor være tale om sikker slutning fra det objektive til det subjektive. Dette illustreres også af den ofte anvendte formulering, at tiltalte "må have indset", at det forholdt sig på en bestemt måde. At tiltalte *må* have indset noget understreger, at der er tale om en meget sikker slutning⁴⁹.

⁴⁴ Se et eksempel herpå under den senere gennemgang af dommen U.2016.3880.Ø, hvor landsretten lægger vægt på den ene tiltaltes forudgående kendskab til forurettede.

⁴⁵ Waaben, Det kriminelle forsæt, s. 61

⁴⁶ Waaben, Det kriminelle forsæt, s. 63

⁴⁷ Waaben, Det kriminelle forsæt, s. 59

⁴⁸ Waaben, Det kriminelle forsæt, s. 58-60.

⁴⁹ Waaben, Det kriminelle forsæt, s. 73

Beviser for forsæt kan i princippet deles op i spørgsmålet om, hvorvidt tiltalte overhovedet har haft et bestemt spørgsmål i tankerne og i bekræftende fald i hvilken grad, forsættet så foreligger. De fleste beviser tjener til at besvare spørgsmålet om, hvorvidt den tiltalte overhovedet har gjort sig nogen tanker i forhold til hensigt eller viden, mens det er sværere tydeligt at besvare med hvilken styrke, vedkommende har gjort sig disse tanker.

4.2. Bevis for forsæt i voldtægtssager – Analyse

I dette afsnit følger en analyse af, hvilke momenter der i retspraksis tillægges størst vægt ved vurderingen af forsæt i voldtægtssager. Analysen skal således tjene til at fastlægge den nuværende retstilstand, idet det er relevant for vurderingen af, om en kriminalisering af uagtsom voldtægt ville have nogen indflydelse på denne.

Da der som tidligere nævnt sjældent vil forekomme tvivl om, hvorvidt samleje er opnået med forsæt, eller om vold eller trusler er anvendt med forsæt, fokuseres der på beviset for den del af forsættet, der handler om gerningsmandens viden om, at samlejet er gennemført mod kvindens vilje.

4.2.1. U.2004.2839.Ø

4.2.1.1. Byrettens dom

I denne sag var der rejst tiltale for overtrædelse af:

1. straffelovens § 216, stk. 1, og straffelovens § 224, jf. § 216, stk. 1, ved den 3. januar 2004 om aftenen på adressen - - - ved vold og trusler om vold at have tiltvunget sig samleje og anden kønslig omgængelse end samleje med A, idet T efter to gange at have taget halsgreb på A's hals og klemt til og efter blandt andet at have sagt, at han ville slå hende ihjel, tiltvang sig samleje og oralt samleje med hende, ligesom T i forbindelse hermed onanerede sig til udløsning ud over A's mave og bryster.

2. straffelovens § 216, stk. 1, og straffelovens § 224, jf. § 216, stk. 1, ved den 8. januar 2004 om aftenen på adressen - - - ved vold og trusler om vold at have tiltvunget sig samleje og anden kønslig omgængelse end samleje med A, idet T efter at have tildelt hende et knytnæveslag i maven og efter på forskellig vis at have truet med at slå hende ihjel tiltvang sig samleje, oralt samleje og analt samleje med hende, ligesom tiltalte i forbindelse hermed onanerede sig til udløsning i ansigtet på A.

Dertil kom et forhold vedrørende trusler, tiltalte (T) skulle have fremsat over for forurettede (F).

I byretten blev T frifundet i forhold 1, men fundet skyldig i forhold 2. De to forhold gennemgås derfor separat, men først anføres nogle bemærkninger, der gør sig gældende for begge forhold.

Sagens beviser bestod af vidneforklaringer, forklaring fra T, en erklæring fra Retsmedicinsk Institut samt en DNA-analyse af en ble. DNA-analysen af bleen viste, at den sæd, der blev fundet herpå, stammede fra T med 1 mio. gange større sandsynlighed end en anden mand.

Personundersøgelsen af F, der var foretaget den 9. januar 2004, viste ingen tegn på vold af relevans for sagen, ingen mærker efter halsgreb og ingen læsioner ved skeden eller endetarmsåbningen. Der fandtes heller ingen tegn på vold ved undersøgelse af T.

Retten har ud fra T og F's forklaringer lagt til grund, at T og F tidligere har haft et intenst seksuelt forhold, der dog var afsluttet (på F's initiativ) i august 2003. De mødte hinanden gennem et escortbureau, som T drev, og hvor F var escortpige.

4.2.1.1.1. Forhold 1

Det følger af rettens begrundelse vedrørende forhold 1, at man finder det godtgjort, at der har været seksuelt samvær mellem T og F den pågældende dag på den måde, der er beskrevet i tiltalen. Retten finder det også bevist, at T og F har diskuteret forud for det seksuelle samvær, og at T herunder to gange har taget halsgreb på F (dog ikke på en sådan måde, at det kunne betegnes som "kvælertag"). Det findes også bevist, at T har truet F med, at han ville slå hende ihjel, og har udtalt, at hvis hun ville gå i seng med ham, ville der ikke ske mere.

F har herefter forklaret, at hun gav efter for T og begyndte at græde, fordi hun var bange, hvortil T har sagt, at det kunne hun godt stoppe med. De er herefter gået ind i soveværelset, hvor F har forklaret, at hun forsøgte at ligne "sit gamle jeg". Hun har forklaret, at hun selv har taget sit tøj af og måske har hjulpet T af med sit tøj, og at hun har foreslået T at gøre forskellige ting ved hende (såsom at "stikke den op i hende"). F forklarer selv, at det har kunnet virke på T, som om hun havde lyst til det seksuelle samvær, men at hun kun opførte sig sådan for at få det hurtigere overstået. Da T har forladt F's bopæl, har hun ringet til politiet, hvor betjenten har givet udtryk for, at der havde været tale om en voldtægt. F opfattede det ikke selv som en voldtægt, men ønskede alene, at T fik et tilhold. Hun ønskede ikke at anmelde voldtægten, da hun ikke kunne overskue at

finde børnepasning, hvis hun skulle på hospitalet og undersøges. Da hun blev meddelt, at det ikke var muligt at give T et tilhold, anmeldte hun forholdet som voldtægt.

Dommens resultat blev som sagt, at T frifandtes for forhold 1. De to dommere, der stemte herfor, anfører som begrundelse, at det ikke er godtgjort: *"(...)at der har været en sådan forbindelse mellem de truende ord fra T og taget på halsen og det efterfølgende seksuelle samvær, at T har været klar over, at forurettede ikke frivilligt medvirkede til det seksuelle samvær"*. Begrundelsen går altså på, at T ikke har haft det fornødne forsæt.

Den dissentierende dommer fandt omvendt, at der netop var en sådan sammenhæng mellem de fremsatte trusler og taget på halsen og det efterfølgende seksuelle samvær, at der er tale om en voldtægt, uanset at F har spillet helt med.

Da begrundelserne for de to modstridende holdninger er meget sparsomt formulerede, kan det ikke læses direkte heraf, hvad der er lagt vægt på i forbindelse med vurderingen af forsættet. Det er dog angivet, at man har lagt vægt på F's forklaring vedrørende hændelsesforløbet, også fordi denne er støttet af fundet af T's sæd på en ble⁵⁰. F har også forklaret, at hun selv har "spillet med" på det seksuelle samvær med T, og at det på ham måske har kunnet virke som om, hun havde lyst til det, men at hun faktisk kun gjorde det for at få ham ud af huset, og fordi hun var bange.

Man kan forestille sig, at især F's oplysning om, at hun selv mener, at det kan have virket på T som om, hun havde lyst til det seksuelle samvær, har været afgørende for de to voterende, der har stemt for frifindelse. Når F selv forklarer, at hun ikke havde lyst, men at det måske virkede som om, hun var tændt, og T så forklarer, at han ikke har opfattet det, som om F ikke havde lyst, så er det svært at hævde det bevist ud over enhver rimelig tvivl, at T faktisk har vidst, at F ikke havde lyst. Dette støttes desuden af, at F ikke har ønsket at anmelde forholdet som en voldtægt, da hun i første omgang ringede til politiet.

Man har også fundet grund til at medtage i beskrivelsen af hændelsesforløbet, at den taxachauffør, der satte T af (og som for øvrigt havde kørt T før) og hentede ham igen ved F's

⁵⁰ Det er ikke angivet hvorfor dette støtter forurettedes forklaring, og da forklaringerne ikke er gengivet i dommen, kan det ikke læses heraf.

adresse, har oplevet ham som værende rolig og normal i begge situationer. Det taler for, at Tikke har oplevet det som en voldtægt, at han var rolig, da han forlod stedet.

Når man ser på den forholdsvis korte tidsudstrækning af hændelsesforløbet, kan det undre, at de to dommere ikke har fundet en sådan forbindelse mellem T's handlinger og det efterfølgende samleje m.m., at det må have stået klart for T, at F kun har gennemført det, fordi hun var bange. Det er lagt til grund, at T er ankommet ca. kl. 22 og er blevet hentet igen kl. 24. I løbet af cirka to timer har F og T altså nået at have et ophidset skænderi og nået at have samleje, og indenfor dette samme korte tidsrum har T sagt til F, at han ville slå F ihjel og tage den fængselsstraf, der fulgte med, men at hvis hun gik i seng med ham, ville der ikke ske mere, hvorefter hun er gået i seng med ham. Når T ligefrem har sagt, at der ikke ville ske mere, hvis F ville gå i seng med ham, hvorefter F er gået i seng med ham, indenfor hvad der nødvendigvis må være relativt kort tid, forekommer det bemærkelsesværdigt, at man ikke har fundet tilstrækkelig forbindelse mellem T's handlinger og opnåelse af samlejet til at finde, at T i hvert må have anset det for overvejende sandsynligt, at F ikke medvirkede frivilligt til samlejet. Også henset til, at man har fundet det bevist, at F er begyndt at græde, hvilket man øjensynligt ikke har lagt vægt på.

Også de lavere grader af forsæt kunne være relevant i denne sammenhæng. Når T har taget halsgreb på F og truet hende på livet, er det nærliggende at mene, at han i hvert fald må have anset det som en mulighed, at F var påvirket af disse trusler m.m., selvom hun efterfølgende forekom villig. Herefter kunne der enten blive tale om forsæt i form af positiv indvilgelse, hvis man fandt, at T havde forholdt sig accepterende til denne mulighed. Endnu mere relevant er måske det hypotetiske forsæt. Denne forsætsform kunne finde anvendelse, hvis man mente, at T ville have handlet på samme måde, hvis han var sikker på, at F handlede under indflydelse af hans trusler og vold. Som sagt er hypotetisk forsæt en vidtgående form for forsæt, da man skal forestille sig, hvad T ville have gjort, hvis han havde en anden viden. Imidlertid foreligger der en direkte sammenlignelig situation i forhold 2, hvor man fandt T skyldig. Det er derfor nærliggende at konkludere, at T ville have handlet på samme måde, hvis han var klar over, at F ikke medvirkede frivilligt til det seksuelle samvær.

Den dissentierende dommer har muligvis lagt vægt på nogle af de nævnte omstændigheder. Denne dommer har nemlig fundet, at der *var* en sådan sammenhæng mellem truslerne og

handlingerne og det seksuelle samvær, at T havde det fornødne forsæt, uanset at F har spillet helt med. Denne dommer er altså stærkt uenig med de to andre dommere, da vedkommende har fundet en så stærk forbindelse mellem de af T fremsatte trusler og grebene på halsen og det efterfølgende seksuelle samvær, at selvom F har "spillet helt med", må T stadig have indset, at F ikke havde lyst til det seksuelle samvær. Denne dommer har ikke angivet hvilken grad af forsæt, der skulle være tale om, men alene "at der er tale om voldtægt".

4.2.1.1.2 Forhold 2

Forhold 2 minder om forhold 1, idet det også her lægges til grund, at et skænderi mellem T og F har udviklet sig til samleje m.m. T er igen kommet til F's bopæl, men denne gang har F ringet 112, så snart hun opdagede T.

Retten har lagt til grund, at T og F har skændtes om deres indbyrdes forhold, og at T herunder har slået F let i maven (det er indrømmet, at der ikke var tegn på vold ved personundersøgelsen af F). T har under skænderiet været meget hidsig og har på et tidspunkt beordret F ud på badeværelset og i bad. F har været bange og grædt, mens hun stod i badet, også fordi T havde noget i lommerne, som han ikke ville fortælle, hvad var. T har beordret F til at tage nogle selvsiddende strømper på og bedt hende finde glidecreme frem. T har under seancen sagt til F, at nu skulle hun dø, og F har frygtet for sit liv. Herefter har T og F haft seksuelt samvær som beskrevet i tiltalen. Efter F's forklaring medvirkede hun til dette grundet frygt for sit liv. Da T fik udløsning, har F efter eget udsagn sikret sig, at der kom sæd på lagnet, så dette kunne bruges som bevis. Da T var faldet i søvn efter samlejet, ringede F til politiet efter en halv time.

Den samlede ret finder i dette tilfælde: *"Efter en samlet bedømmelse af beviserne finder retten det herefter tilstrækkeligt godtgjort, at uanset om forurettede frivilligt er gået med til det seksuelle samvær, må det have stået T klart, at forurettede alene gjorde dette, fordi hun følte sig truet af T til at gøre det"*.

Det må indledningsvist bemærkes at den formulering, at "forurettede frivilligt er gået med til det seksuelle samvær", fordi hun følte sig truet til at gøre det, forekommer noget selvmodsigende. Hvis F alene er gået med til det seksuelle samvær, fordi hun har følt sig truet, kan der vel næppe

være tale om, at hun er gået med til det frivilligt. Der er sandsynligvis tale om en lidet velvalgt formulering, der dækker over, at F ikke har gjort modstand.

Det er svært at se, hvad der adskiller de to forhold fra hinanden i en sådan grad, at to voterende kommer til modsatrettede konklusioner. Der er øjensynlig ikke lagt vægt på den anvendte vold, der i begge tilfælde er beskeden (i hvert fald beskeden nok til ikke at efterlade mærker). Der ses heller ikke at være lagt vægt på de fremsatte trusler, da det anses for bevist i begge forhold, at T har truet F på livet.

Der er dog den forskel på de to forhold, at retten i forhold 2 har lagt til grund, at T har truet F på livet, både lige, da han kom ind ad døren, og mens de lå i sengen. Da begrundelsen for frifindelsen i forhold 1 var manglende sammenhæng mellem truslerne (og taget om halsen) og det seksuelle samvær, kan man forestille sig, at det har haft betydning for vurderingen af T's forsæt, at truslerne er gentaget, da de lå i sengen, og dermed er sagt i meget nær tidsmæssig sammenhæng med det seksuelle samvær.

Det er således, som tidligere anført, nærliggende at slutte, at retten har lagt vægt på F's forklaring i forhold til spørgsmålet om forsæt. Dette støttes af, at retten har lagt vægt på F's forklaring angående hændelsesforløbet og således må have fundet denne troværdig. F forklarer selv vedrørende forhold 1, at hun ikke ville anmelde det som en voldtægt, og at det for T kunne virke som om, at hun var med på den. Omvendt har F forklaret i forhold 2, at hun frygtede for sit liv under episoden, og at hun græd. Hun har altså ikke i forbindelse med forhold 2 forklaret, at det kan have virket på T som om, hun havde lyst til det seksuelle samvær eller lignende. Det kan meget vel være denne forskel i F's forklaring, der gør, at retten (i hvert fald flertallet) har fundet det bevist, at det stod klart for T, at F kun indvilgede i det seksuelle samvær på grund af frygt.

En af forskellene mellem forhold 1 og forhold 2 er også tidspunktet for anmeldelsen. I forhold 1 har F ventet med at ringe til politiet til T var gået, (og har egentlig ikke ønsket at anmelde det som en voldtægt), mens hun i forhold 2 har ringet til politiet, så snart hun så T, og for det øvrige har ringet til politiet igen, da T var faldet i søvn. Man kan sige, at idet T ikke er faldet i søvn i F's lejlighed i forbindelse med forhold 1, har hun næppe haft lejlighed til at ringe til politiet, mens han stadig var der, især ikke fordi hun har forklaret at være bange for ham. Derfor kan man have sine tvivl om, hvor meget forskellen i tidspunktet for anmeldelsen til politiet har betydet. Det har

snarere haft betydning, at F ikke har ønsket at anmelde forhold 1 som en voldtægt i første omgang, da det taler imod hendes forklaring om, at samværet er foregået mod hendes vilje.

4.2.1.2. Landsrettens dom

Byrettens dom blev anket af både T (med påstand om frifindelse i forhold 2) og af anklagemyndigheden (med påstand om domfældelse i forhold 1 og 3).

Det er angivet i landsrettens dom, at der er afgivet supplerende forklaringer fra de samme vidner som i byretten, og at der ikke i den forbindelse er fremkommet noget nyt. Landsretten lægger i øvrigt samme hændelsesforløb til grund som byretten.

I modsætning til byretten finder landsretten T skyldig i forhold 1 med følgende begrundelse: *”Det findes på baggrund af T's truende udtalelser og greb om forurettedes hals, samt den omstændighed at forurettede græd, bevist, at T var klar over, at forurettede ikke frivilligt havde seksuelt samvær med T”.*

Da der ikke er kommet nye beviser til i landsretten, er dommen altså et udtryk for, at landsretten har bedømt beviserne anderledes end byretten. Man har set anderledes på den omstændighed, at T har truet F og taget hende på halsen kort forinden det opnåede samleje. Som anført i forbindelse med byrettens dom, forekommer det også naturligt i forhold til karakteren af truslerne og den tætte tidsmæssige forbindelse at nå frem til dette resultat. Man har endvidere lagt vægt på, at F har grædt. At F har grædt er naturligvis en omstændighed, der taler for, at det må have været klart for T, at F ikke havde lyst til det seksuelle samvær. Oplysningen om, at F græd, kommer fra F's egen forklaring⁵¹. Heraf kan det ses, at man har lagt vægt på F's forklaring om det hændte.

Hvad angår forhold 2, tiltræder landsretten byrettens afgørelse og begrundelse, hvorfor de samme betragtninger som ovenfor anført gør sig gældende.

Resultatet i landsretten svarer altså i det væsentlige til nogle af de betragtninger, jeg har anført i forbindelse med byrettens dom, herunder at der ikke er så stor forskel på forhold 1 og 2, at det giver mening at frifinde i det ene og dømme i det andet.

⁵¹ Det er angivet i byrettens gengivelse af det hændelsesforløb, der er lagt til grund, at det er forurettede, der har forklaret, at hun begyndte at græde. Da det er angivet, at der i landsretten er forklaret i det væsentlige som i byretten, og at man har lagt det samme hændelsesforløb til grund, antager jeg, at denne oplysning også kommer fra forurettede i landsretten.

4.2.2. U.2005.753.H

Denne dom har været meget omtalt i medierne – især i forbindelse med, at de tiltalte blev frifundet i byretten. Dommen gav anledning til debat om kriminaliseringen af uagtsom voldtægt⁵², hvorfor den er medtaget i denne sammenhæng.

4.2.2.1 Byrettens dom

I dommen U.2005.753.H var fem mænd tiltalt for i forening at have voldtaget en kvinde i en baggård i forbindelse med en julefrokost på følgende måde:

”ved vold og trusler om vold at have tiltvunget sig samleje og/eller anden kønslig omgængelse end samleje med F, idet de - med udtalelser om, at nu skulle hun betale, og at de ville gøre det af med hende, hvis hun ikke makkede ret, og under indtryk af den stiltiende trussel, der lå i, at hun befandt sig på et sted, hvorfra det var vanskeligt at tilkalde hjælp - ved tag i hendes arme og klæder førte hende fra festlokalerne til baggården, hvor de anbragte hende på en bænk og afførte hende hendes benklæder, hvorefter de på skift eller flere samtidig i hinandens overværelse - med udtalelser om, at de ville gøre det af med hende, og alt imedens de fastholdt hende på bænken, og alt imedens hun gentagne gange udtalte, at hun ikke ville deltage - under overvindelse af hendes modstand, gennemførte samleje og/eller anden kønslig omgængelse end samleje med hende”.

Sagens beviser bestod af en række vidneforklaringer (herunder fra andre gæster fra festen), en optagelse af forurettedes opkald til alarmcentralen, en erklæring fra Retsmedicinsk Institut, en retskemisk erklæring (der viste, at forurettede (F) havde en promille på 1,04 kl. 7 om morgenen efter festen), gerningsstedsundersøgelse, tekniske undersøgelser og en retsgenetisk erklæring.

Af erklæringen fra Retsmedicinsk Institut fremgik det, at der på F blev fundet tegn på vold i form af en rift i håndfladen og spredte områder af rødme i huden, der efter erklæringen meget vel kunne være påført F lige inden undersøgelsen. Ved skedeindgangen og endetarmsåbningen blev der konstateret tre små overfladiske rifter i slimhinden, der også var friske, og kunne være opstået som følge af samleje lige inden undersøgelsen. Det er supplerende angivet, at sådanne rifter ved

⁵²Se blandt andet Rahbeks artikel ”Kan man komme til at begå voldtægt?”, bragt i Lov & Ret, årg. 13, nr. 7, 2003

skedeindgang og endetarmsåbning også kan påføres ved frivilligt samleje eller ved anvendelse af creme.

De tiltalte bestred ikke, at de havde haft samleje og andet seksuelt samkvem med F, men de bestred, at de havde tvunget hende hertil.

Resultatet i byretten blev de tiltaltes frifindelse, da to voterende fandt det bevist, at der havde været seksuelt samvær som angivet i tiltalen mellem de tiltalte og F, men ikke fandt det bevist, at de tiltalte havde tvunget F. Flertallet har altså ikke fundet, at de objektive gerningsmomenter har været opfyldt.

Dommere har lagt vægt på de tiltaltes forklaringer om, at samværet med F har forekommet frivilligt. Disse forklaringer har været samstemmende med de andre festedeltageres forklaringer, og der er ikke nogen af de tekniske eller retsmedicinske erklæringer, der modsiger dem.

Der er desuden lagt vægt på, at F's forklaring har været mere usikker, og at hun har givet udtryk for, at hun ikke kunne huske hændelsesforløbet, hvilket hun først har forklaret detaljeret om i retten. Det er desuden angivet, at F's forklaring ikke er støttet af andre beviser herunder hendes forklaring om, at hun er blevet ført ned af en trappe af flere mænd.

Der er desuden navnlig lagt vægt på, at F godt nok anmeldte forholdet til politiet med detsamme, men overfor sin veninde har givet udtryk for, at en del af samværet med mændene var sket frivilligt, og først senere har beskrevet episoden som en voldtægt.

At man i rettens bemærkninger har skrevet, at man *navnlig* har lagt vægt på, at F over for sin veninde har givet udtryk for, at en del af samværet var frivilligt, er værd at bemærke.

På den ene side kan man nemlig sige, at hvis F har oplevet samværet som frivilligt, kan der aldrig blive tale om en voldtægt, da et af gerningsmomenterne er, at samlejet er opnået ved tvang. På den anden side har F kun givet udtryk for, at *en del* af samværet har været frivilligt. Så snart der er

en del af samværet, der ikke har været frivilligt, men er opnået gennem tvang, er der for den ufrivillige del objektivt set tale om en voldtægt. Se hertil for eksempel dommen Tfk2015.729⁵³.

Hvis en del af samværet er foregået frivilligt, taler det selvfølgelig imod, at de tiltalte har haft forsæt, da det alt andet lige vil vanskeliggøre bedømmelsen af, om F har haft lyst til det øvrige seksuelle samvær, især hvis F ikke har sagt tydeligt fra eller gjort modstand.

Det er muligvis slet ingen af disse betragtninger, byretten har tillagt vægt, men i stedet det forhold, at F har afgivet skiftende forklaringer til sin veninde.

Som i dommen U.2004.2839.Ø er der altså lagt væsentlig vægt på F's forklaring. Hvor man i U.2004.2839.Ø har lagt F's forklaring om hændelsesforløbet til grund, har F's forklaring dog i dette tilfælde været behæftet med så meget usikkerhed, at man er betænkelig ved at lægge den til grund i forhold til de mere sikre forklaringer fra de tiltalte, der også støttes af forklaringer fra de andre festdeltagere.

Den dissentierende dommer stemte for domsfældelse og lagde her vægt på, at nogle vidner ikke har bemærket, at F skulle have været indladende overfor de tiltalte, og fandt det ikke bevist, at F havde opfordret til seksuelt samvær med de tiltalte. Der er endvidere lagt vægt på, at F omgående har anmeldt forholdet til politiet, og at hun var oprevet under opkaldet. Dommeren lægger derfor til grund, at F har følt sig truet af de tiltalte og kun derfor har "indladt sig med dem". Dommeren finder derfor at: *"(...)de tiltalte efter omstændighederne, herunder det korte tidsforløb og stedet, hvor det seksuelle samvær fandt sted, måtte indse det som en sandsynlig og nærliggende mulighed, at det foregik mod hendes vilje"*.

Den dissentierende dommer har altså også lagt vægt på F's forklaring, der har været støttet af hendes omgående opkald til alarmcentralen, samt den oprevne tilstand hun befandt sig i, da hun foretog opkaldet. Denne dommer har fundet det bevist, at F kun har medvirket til det seksuelle samvær, fordi hun har følt sig truet. Der er også lagt vægt på omstændighederne ved det foregåede, herunder at der er tale om et ganske kort tidsmæssigt forløb og det sted, det er

⁵³ Først havde tiltalte oralt samleje med kondom med forurettede (der var prostitueret), hvilket skete efter aftale og dermed frivilligt. Tiltalte tog så kondomet af og tiltvang sig herefter oralt samleje med forurettede. Denne del af det seksuelle samvær mellem de to var ikke frivilligt, og tiltalte blev derfor straffet for voldtægt.

foregået (i en udendørs baggård i december måned). Det tyder altså på, at denne dommer har fundet, at når det seksuelle samvær er foregået under sådanne usædvanlige omstændigheder, så må det være nærliggende for de tiltalte, at det ikke er noget, F har lyst til.

4.2.2.2. Landsrettens dom

Byrettens dom blev anket af anklagemyndigheden med påstand om domfældelse.

Beviserne i landsretten bestod af en række vidneforklaringer (fra både vidner til episoden, politibetjente og læger) og afspilning af F's alarmopkald. Der blev desuden dokumenteret nogle erklæringer fra F's psykolog, hvoraf det fremgik, hvordan F efterfølgende var blevet behandlet, samt hvorfor F ikke havde været i stand til at forklare sammenhængende om handlingsforløbet⁵⁴.

I landsretten blev alle de tiltalte fundet skyldige.

Der blev herved lagt vægt på især F's forklaring, som landsretten (i modsætning til byretten) ikke fandt grund til at tilsidesætte, da den har virket troværdig og overbevisende. Man har desuden lagt vægt på, at F's forklaring var støttet af de skader, der blev konstateret på hende, og af den meget oprevne tilstand hun befandt sig i, da hun foretog alarmopkaldet. Det anføres i den forbindelse, at F's forklaring ikke svækkes af de øvrige festsdeltageres forklaring, blandt andet fordi en stor del af festsdeltagerne var meget påvirkede af alkohol og for nogles vedkommende også kokain.

På baggrund af F's forklaring lægges det derfor til grund, at en af de tiltalte henvendte sig til F (der var påvirket af spiritus, men ikke fuld) der stod på gaden tæt ved de festlokaler, hvor julefrokosten blev afholdt, og inviterede hende til at deltage i julefrokosten, hvilket F gjorde. Det er desuden lagt til grund, at F kun opholdt sig ganske kort til festen og var den eneste kvinde til stede (bortset fra en bartender).

Der er set bort fra de tiltalte og andre gæsters forklaringer om, at F selv har udvist en meget seksuel adfærd overfor de tilstedeværende. Den del af begrundelsen er værd at bemærke, selvom der er set bort fra den. Det faktum, at retten har fundet grund til at nævne, at man ser bort fra denne del af forklaringen, henleder nemlig tankerne på, at det kunne have haft betydning for

⁵⁴ Disse erklæringer fremgår ikke af referatet af landsrettens dom, men sagen blev anket til Højesteret med påstand om, at disse erklæringer ikke skulle have været tilladt dokumenteret. Erklæringernes indhold fremgår derfor af gengivelsen af Højesterets dom.

dommens udfald, hvis man havde troet på, at F faktisk havde opført sig indladende overfor festens deltagere forud for det passerede. Det bemærkes da også som en del af den dissentierende dommers begrundelse i byretten, at to vidner har forklaret, at F ikke virkede indladende overfor de andre gæster, og at man herefter ikke finder det bevist, at F selv har opfordret til seksuelt samkvem. Det indikerer, at det havde haft en betydning, hvis man havde fundet, at F havde opført sig indladende.

Det er lagt til grund, at F blev ført ned i baggården af de tiltalte (og formentlig flere af de andre gæster), hvor de tiltalte (og formentlig flere af de andre gæster) havde samleje og anden seksuel omgang med hende. Det er endvidere lagt til grund, at F blev ført derved mod sin vilje, muligt under anvendelse af trusler. Det er angivet, at den seksuelle omgang under alle omstændigheder er sket under indtryk af den stiltiende trussel, der lå i situationen, herunder at F befandt sig på et øde sted sammen med en flok ukendte mænd. Det bemærkes, at man ikke med sikkerhed har fundet det bevist, at F er blevet truet, da man kun angiver, at hun *muligt* er blevet truet.

Landsretten anser det for bevist, at de tiltalte var klar over, at F ikke deltog frivilligt i den seksuelle omgang, men alene handlede ud fra underliggende og måske udtalte trusler. Der er angivet, at man i den forbindelse har tilsidesat: *"(...)denne del af de tiltaltes og de øvrige tilstedeværendes forklaringer, hvorefter F tog initiativ til samtlige seksuelle forhold, der med hende som meget ivrig deltager blev afviklet på et bord med bænk i en baggård med en temperatur nær frysepunktet"*.

Ved bedømmelsen af bevis for forsættet er der altså i det hele taget lagt vægt på, at man har fundet de tiltaltes forklaringer utroværdige. Man har tillige tilsidesat nogle af vidneforklaringerne, men det erindres i den forbindelse, at det er lagt til grund, at flere af de andre gæster formentlig selv deltog i voldtægten. Der er således næppe tale om helt uvildige vidner, selvom de ikke er tiltalte.

Der er også lagt vægt på F's forklaring, idet landsretten har fundet hendes forklaringer *"overbevisende og troværdige"*, selvom de har været behæftet med nogen usikkerhed. At man i landsretten kommer til det modsatte resultat end byretten, kan skyldes de dokumenterede forklaringer fra F's psykolog, der begrunder de vekslende og usikre forklaringer, F tidligere har afgivet. Det er desuden anført, at F's forklaring er støttet af de tegn på vold, der blev fundet på hende. I byretten anvendte man den retsmedicinske erklæring på en anden (og nærmest

omvendt) måde, idet man lagde vægt på, at den ikke talte imod de tiltaltes og andre vidners forklaringer. Der er desuden (ligesom af den dissentierende dommer i byretten) lagt vægt på, at F har anmeldt forholdet med det samme, og at hun lød meget oprevet i telefonen, da hun gjorde det.

Der er desuden lagt vægt på de objektive omstændigheder ved situationen. I løbet af beskrivelsen af det hændelsesforløb, landsretten har lagt til grund, beskrives flere omstændigheder, der kan anses som værende "usædvanlige", og som derfor kan tale for, at de tiltalte må have forstået, at den seksuelle omgang foregik mod F's vilje. Det nævnes blandt andet, at F var den eneste kvinde til festen, at der i løbet af aftenen havde været afholdt to stripshows, at F kun befandt sig til festen i ganske kort tid, og at det seksuelle samvær foregik i en baggård med en temperatur nær frysepunktet. Det er alt sammen ting, der ikke i sig selv siger noget om de tiltaltes forsæt, og som man måske kan betvivle relevansen af. Men man kan forestille sig at grunden til, at man har fundet det relevant at nævne disse forhold er, at det alt sammen er forhold, der danner et billede af det usædvanlige i situationen. At der er sådanne usædvanlige forhold til stede, taler for, at det er foregået mod F's vilje (og støtter dermed også F's forklaring), da man kan forestille sig, at de færreste ville indvilge i seksuelt samvær under disse omstændigheder.

Idet de færreste ville ønske et sådant seksuelt samvær, er det derfor også nærliggende at antage, at de tiltalte har været klar over, at det foregåede er foregået mod F's vilje.

De foreliggende omstændigheder ved det seksuelle samvær er dog næppe entydige beviser, da frivilligt seksuelt samvær formentlig sagtens kan forekomme under sådanne omstændigheder. I byretten har de to dommere, der stemte for frifindelse, slet ikke nævnt disse omstændigheder, i modsætning til den dissentierende dommer, der nævner det korte tidsforløb og det sted, samværet foregik.

Sagen blev anket til højesteret, men da Højesteret ikke tager stilling til beviser, er Højesterets behandling af sagen ikke relevant i denne sammenhæng.

4.2.3. U.2008.690.H

4.2.3.1 Byrettens dom

I dommen U.2008.690.H var der rejst tiltale for overtrædelse af:

"straffelovens § 224, jf. § 216, stk. 1, ved den 18. november 2006, mellem kl. 19.00 og kl. 19.30 i -- buslinje --, som tiltalte havde parkeret ved --, ved vold eller trussel om vold at have tiltvunget sig anden kønslig omgængelse end samleje med 15-årige F, idet tiltalte skubbede hende ned på bagsædet af bussen, tog tøjet af hende og tog fat om hendes nakke og tvang hende til at sutte på sin penis, hvorefter han, til trods for hendes modstand og protester, tiltvang sig analt samleje med hende".

Sagens beviser bestod af forklaringer fra tiltalte (T), forurettede (F), T's samlever og T's daværende chef.

I byretten blev T fundet skyldig og idømt 2 års fængsel.

Beviserne i denne sag bestod groft sagt kun af F og T's forklaringer. De andre vidneforklaringer, er afgivet af henholdsvis T's forhenværende chef, der forklarede, at T på tidspunktet var ansat ved ham, og at der havde været en enkelt henvendelse omkring, at T havde været flirtende overfor nogle skolepiger i bussen. Denne forklaring siger intet om, hvad der er passeret den pågældende aften, og kan næppe tjene til bevis i sagen. Desuden er der afgivet forklaring af T's samlever, der forklarede, at T havde ringet til hende den pågældende dag og sagt, at han ville komme senere hjem. Hun så ham ikke komme hjem (fordi hun sov), men hun så ham omkring kl. 22.30, hvor han gav hende en stor buket blomster.

Begge disse forklaringer må siges at være meget ubetydelige beviser, da ingen af vidnerne har været til stede under episoden eller umiddelbart før eller efter eller har anden form for kendskab til episoden. Det eneste, forklaringerne beviser om den pågældende aften, er, at T nok er kommet senere hjem end sædvanligt, dog uden at det kan angives præcist hvornår.

Byretten nævner da heller ikke noget om disse vidneforklaringer i sin begrundelse, men henviser alene til F's forklaring, der efter byrettens udsagn: *"(...)har været detaljeret, og som findes at være troværdig"*. På baggrund af F's forklaring lægger byretten derfor til grund, at T mod F's vilje har kørt hende til en vendeplads, hvor han med et tag i hendes jakke skubbede hende ned bagerst i bussen, hvorefter han havde seksuel omgang med hende som beskrevet i tiltalen. Det er endvidere lagt til grund, at F flere gange i forløbet bad ham lade være. Dette afspejler i det hele fuldstændig F's forklaring.

Hvad angår T's forsæt bemærker byretten, at: *"(...) tiltalte, under hensyn til at det foregik på et øde sted, hvor vidnet ikke havde mulighed for at tilkalde hjælp, var klar over, at der lå en stiltiende trussel om vold mod vidnet, og som vidnet var præget af. Det må således have stået tiltalte klart, at vidnet ikke medvirkede frivilligt"*. Det forekommer umiddelbart også indlysende, at idet man har lagt til grund, at F flere gange i forløbet har bedt tiltalte om at lade være, må man også lægge til grund, at tiltalte har været klar over, at samlejet foregik mod F's vilje, med mindre man samtidig finder, at T ikke har opfattet protesterne som alvorligt ment.

Man har altså valgt at se fuldstændig bort fra T's forklaring, hvorefter T og F var gået hånd i hånd ned bag i bussen, hvorefter de havde samleje. T har forklaret, at han ikke kan huske, hvordan de havde samleje, men har alligevel forklaret, at F havde sagt til ham, at han skulle "tage hende", og at de havde både oral- og analsex. T har i det hele taget forklaret, at samlejet foregik frivilligt, og at F ikke gjorde nogen modstand.

Det er ikke angivet i rettens begrundelse, *hvorfor* man har valgt at se bort fra T's forklaring, men alene, at man har fundet F's forklaring troværdig og detaljeret. Der er ikke lagt vægt på, om de andre vidneforklaringer støtter den ene eller den anden udlægning, men disse forklaringer er som nævnt også meget ubetydelige beviser.

Ud over at F måske har virket mere troværdig i sin måde at afgive sin forklaring på (herunder at den har været mere detaljeret end T's), kan man også forestille sig, at retten (som det var tilfælde i den tidligere gennemgåede dom) har lagt vægt på de usædvanlige omstændigheder ved samlejet, herunder den store aldersforskel mellem F, der var 15, og T, der var 34, og det forhold at samlejet foregik bag i en bus på et øde sted. Dermed ikke sagt, at der ikke kan forekomme frivilligt samleje under sådanne omstændigheder, men når den ene part bagefter forklarer, at det er fundet sted mod hendes vilje, er det mere nærliggende at tro på denne part, når omstændighederne ved samlejet er "usædvanlige". Retten nævner da også i sin begrundelse, at det er foregået et øde sted, hvor F ikke har haft mulighed for at tilkalde hjælp.

Sagen understreger en af de problematikker, der ofte foreligger ved bevisførelse i voldtægtssager. Nemlig at der ofte vil være tale om "påstand mod påstand", idet der reelt kun er to mennesker, der ved, hvad der er foregået og har hver sin udlægning og måske opfattelse af det hændte. I

denne sag er der ingen egentlige beviser ud over T og F's forklaringer, og man har her vurderet, at F's forklaring har været til domfældelse tilstrækkeligt bevis.

4.2.3.2. Landsrettens dom

Byrettens dom blev anket af T med påstand om frifindelse og blev kontraanket af anklagemyndigheden med påstand om skærkelse.

I landsretten tilgik der nye beviser i form af psykologisk vurdering og undersøgelse af F, §38-undersøgelse⁵⁵ og handleplan for F samt F's stamkort⁵⁶. Indholdet af disse beviser/erklæringer er ikke gengivet i dommen.

I landsretten blev der afgivet supplerende forklaringer af T, F og T's forhenværende chef i busselskabet, der alle har forklaret som i byretten. Et vidne har desuden forklaret, at han også var med bussen den pågældende dag, hvor han talte med F, og at han stod af bussen før F.

Landsrettens konklusion blev stadfæstelse af byrettens dom med følgende begrundelse: *"Også efter bevisførelsen for landsretten finder 5 af de voterende tiltalte skyldig efter anklageskriftet af de grunde, der er anført i dommen"*. Der er således ingen yderligere begrundelse i forhold til byretten, og de samme betragtninger som anført ovenfor gør sig altså gældende her.

I landsretten har én voterende ikke fundet det tilstrækkeligt bevist, at tiltalte var skyldig. Der er heller ikke her givet nogen yderligere begrundelse, men man må gå ud fra, at den dissentierende voterende ikke har anset F's forklaring som til domsfældelse tilstrækkeligt bevis, når denne er modsagt af T.

Landsretten stadfæstede altså dommen, og T blev også her idømt 2 års fængsel.

Dommen blev anket til Højesteret af anklagemyndigheden med påstand om skærkelse. Da Højesteret ikke tager stilling til beviser, er Højesterets dom ikke relevant i denne sammenhæng. Det skal dog bemærkes, at straffen blev skærpet til fængsel i 2 år og 6 måneder.

⁵⁵ Undersøgelse af, hvilken indsats der kan afhjælpe problemer ved børn og unge, der har brug for særlig støtte

⁵⁶ Buskort

4.2.4. U.2016.3880.Ø "Herfølge-sagen"

Dommen U.2016.3880.Ø har været meget omtalt i medierne og er bedre kendt som "Herfølge-sagen"⁵⁷. Dommen gav anledning til demonstrationer⁵⁸ og stor debat om blandt andet kriminaliseringen af uagtsom voldtægt, og jeg har derfor fundet det naturligt at medtage den i denne sammenhæng.

4.2.4.1. Byrettens dom

Der var der rejst tiltalte for:

"1. T1

forsøg på voldtægt efter straffelovens § 216, stk. 1, nr. 2, jf. § 21, samt andet seksuelt forhold end samleje efter straffelovens § 225,

ved i tidsrummet mellem fredag den 19. september ca. kl. 23.00 og lørdag den 20. september 2014 ca. kl. 01.00 på en græsplæne ved forsamlingshuset, - - -, at have forsøgt at tvinge sig til og skaffe sig samleje med F, der som følge af alkoholindtag og/eller manglende insulin, befandt sig i en tilstand eller situation, i hvilken hun var ude af stand til at modsætte sig handlingen, samt at have indført en eller flere fingre i F skede, idet tiltalte T1 fastholdt F og pressede hende op mod et træ og derefter indførte en eller flere fingre i hendes skede ligesom tiltalte forsøgte at føre sit lem ind i hendes skede og anus, hvilket mislykkedes, idet F, som følge af smerterne forbundet hermed, gjorde modstand.

2. Alle

voldtægt efter straffelovens § 216, stk. 1, nr. 2, jf. til dels andet seksuelt forhold end samleje efter straffelovens § 225, jf. straffelovens § 23 for så vidt angår T1,

ved i forlængelse af det under forhold 1 passerede, ligeledes ved forsamlingshuset beliggende - - - i forening og efter fælles forudgående aftale, accept eller forståelse, og ved tilskyndelse, råd eller dåd for så vidt angår T1, at have skaffet sig samleje og andet seksuelt forhold med F, der som følge af alkoholindtag og/eller manglende insulin, befandt sig i en tilstand eller situation, i hvilken hun

⁵⁷ <http://amnesty.dk/nyhedsliste/2016/vigtig-dom-i-voldtaegtssag>, besøgt den 28. maj 2017

⁵⁸ <http://politiken.dk/indland/art5620351/Demonstration-%C2%BBHvis-ikke-hun-siger-ja-s%C3%A5-er-det-et-nej%C2%AB>, besøgt den 5. maj 2017

var ude af stand til at modsætte sig handlingerne, idet tiltalte T1 overlod F i hjælpeløs tilstand til de tiltalte T2 og T3, uagtet T1 vidste eller accepterede risikoen for, at de tiltalte T2 og T3 ville udsætte F for samleje og oralsex, hvorefter de tiltalte T2 og T3 slæbte F om bag en busk ved forsamlingshuset og på skift skaffede sig samleje og oralsex, hvilket F som følge af sin tilstand ikke kunne modsætte sig”.

Samt at de tiltalte havde efterladt forurettede (F) i hjælpeløs tilstand efterfølgende.

Et af de store bevistemaer i sagen har været, hvorvidt F faktisk befandt sig i en sådan tilstand (herunder hvilken betydning hendes sukkersyge har haft), og selvfølgelig hvorvidt de tiltalte måtte have været klar over dette.

Sagens beviser bestod af en række vidneforklaringer, udskrift fra F's Instagram-profil⁵⁹, Accu-check report⁶⁰, personundersøgelse af F, retskemisk erklæring, retsgenetiske undersøgelser, en erklæring fra Retslægerådet og en promilleberegning vedrørende F.

Af personundersøgelsens konklusion fremgik det, at F havde fået en del friske hudafskrabninger samt slimhindebristning ved vaginalindgangen og endetarmsåbningen. Disse skader var ligeledes friske og var forenelige med indtrængen eller forsøg herpå.

F's promille på gerningstidspunktet er beregnet til henholdsvis 2,37 af anklagemyndigheden og 1,58 af forsvaret. Forskellen skyldes, at den spiritus F havde indtaget findes med to forskellige alkoholprocenter. Beregningerne er foretaget på baggrund af F's egne oplysninger om, hvad hun havde drukket. Den retskemiske erklæring viste, at F havde en promille på 0,00 den 20. september kl. 16.30.

Der er desuden dokumenteret en række spørgsmål til Retslægerådet vedrørende F's sukkersyge. Retslægerådets vurderede, at F på tidspunktet havde en yderst velreguleret sukkersyge. Ud fra rapporten fra F's Accu-check apparat fremgår det dog, at F's blodsukker var ”ude af kontrol” i en periode mellem den 19. september 2014 kl. 21.38 og den 20. september 2015 kl. 04.14.

Retslægerådet har også vurderet at en sådan kortvarig øgning af blodsukkeret, som der var tale om i F's tilfælde, normalt ikke ville have betydning for F's bevidsthedsniveau, men normalt ville

⁵⁹ Indholdet af disse udskrifter er ikke gengivet og kan således ikke medtages i denne sammenhæng

⁶⁰ Rapport fra forurettedes blodsukker-regulerende apparat

kunne medføre gener som let svimmelhed, eventuelt synsforstyrrelser og øget vandladning. Det er desuden tilkendegivet, at det på grund af F's indtag af alkohol ikke er muligt at angive, om F havde symptomer på højt blodsukker, da hendes beruselse vil have sløret dem.

Resultatet i byretten blev alle de tiltaltes frifindelse i begge forhold.

Der er i den forbindelse lagt vægt på, at retten ikke har fundet det bevist, at F faktisk befandt sig i en tilstand, hvor hun var ude af stand til at modsætte sig de tiltaltes handlinger. Der er herved lagt vægt på især Retslægerådets vurdering af, at en sådan kortvarig stigning i blodsukkerniveauet normalt ikke vil påvirke bevidstheden, og at der ikke med sikkerhed kan siges noget om F's promille på gerningstidspunktet.

Når man ikke har fundet det bevist, at F har befundet sig i en tilstand, hvor hun ikke kunne gøre modstand, forekommer det naturligt, at retten heller ikke finder, at de tiltalte har været klar over at hun befandt sig i en sådan tilstand. Det er da også rettens resultat, idet de finder: "(...) *det overvejende betænkeligt at lægge til grund, at F på grund af sin alkoholindtagelse eller af andre grunde befandt sig i en tilstand, hvor hun var ude af stand til at modsætte sig forsøg på samleje, samleje og andet seksuelt forhold. Det er på samme baggrund også betænkeligt at fastslå, at T1, T3 og T2 måtte indse eller forholdt sig accepterende til den mulighed, at F befandt sig i en sådan tilstand*"⁶¹. Det skal bemærkes, at man også har fundet grund til at nævne, at forsæt i form af positiv indvilgelse ligeledes er udelukket, jf. formuleringen "forholdt sig accepterende til den mulighed (...)".

Da det ikke er fundet bevist, at F har befundet sig i en sådan tilstand, at hun ikke kunne gøre modstand, kan der heller ikke blive tale om, at de tiltalte *burde* have været klar over, at F befandt sig i en sådan tilstand, og bestemmelsen i straffelovens § 228⁶² kan derfor heller ikke finde anvendelse, hvilket også er byrettens konklusion.

Ud fra Retslægerådets udtalelser og usikkerheden om F's promille, er det forståeligt, at retten finder det betænkeligt at lægge til grund, at F har befundet sig i en tilstand, hvor hun ikke kunne gøre modstand. På grund af usikkerheden om disse to forhold kan man ikke via disselløfte

⁶¹ Disse betragtninger gælder både forhold 1 og 2

⁶² Hvorefter der kan straffes med en forholdsmæssigt mildere straf, hvis gerningsmanden har handlet uagtsomt med hensyn til forurettedes tilstand

bevisbyrden for, at F befandt sig i en tilstand, hvor hun ikke kunne gøre modstand. Vurderingen heraf må derfor bero på andre forhold.

Der er en række vidneforklaringer, der trækker i retning af, at F har befundet sig i en sådan tilstand. Der er blandt andet F's egen forklaring, hvorefter hun ikke frivilligt medvirkede til det seksuelle samvær med de tiltalte, men simpelthen ikke var i stand til at modsætte sig, da hun befandt sig som i en boble. Der er også en forklaring fra F's tvillingsøster, der har forklaret, at F var meget påvirket og svær at komme i kontakt med, og at hun "væltede lidt rundt". F's søster har dog også forklaret, at F godt kunne virke som en normal glad pige for andre. Den ene tiltalte (T1) har desuden forklaret, at da han var sammen med F ved træet⁶³, opgav han forehavendet, fordi F faldt sammen og ned på hug, samt at hun ikke kunne gå derfra ved egen hjælp. Dette tyder også på, at F ikke har været ved sine fulde fem. Man har altså fra domstolens side vurderet, at disse tre vidneudsagn, der modsiges af de andre tiltaltes forklaringer, ikke beviser, at F har været i en tilstand, hvor hun ikke kunne gøre modstand.

Man har i stedet lagt vægt på følgende: *"(...)forklaringen fra S (F's søster), hvorefter F for andre muligt kunne fremstå som en normal, glad pige, da F af egen drift og til dels med støtte fra andre kunne gå selv, da F ikke på tydelig måde modsatte sig handlingerne, og da der ikke foreligger lægelige oplysninger om F's fremtræden og tilstand, når hun er påvirket af alkohol, finder retten det overvejende betænkeligt at lægge til grund, at F på grund af sin alkoholindtagelse eller af andre grunde befandt sig i en tilstand, hvor hun var ude af stand til at modsætte sig forsøg på samleje, samleje og andet seksuelt forhold"*.

Retten lægger altså blandt andet til grund, at hvis man "af egen drift og til dels med støtte fra andre" kan gå selv, så peger det i retning af, at man også kan modsætte sig samleje m.m. Det er tvivlsomt om det forhold, at F kunne gå med støtte fra to drenge/mænd betyder, at hun også var i stand til at modsætte sig samlejet m.m.

Et af de forhold, der har vakt opsigt i forbindelse med sagen, er, at retten har lagt vægt på at: *"(...) F ikke på tydelig måde modsatte sig handlingerne"* i forbindelse med vurderingen af, hvorvidt F befandt sig i en tilstand, hvor hun ikke kunne gøre modstand. Man kan da også sige at det forhold,

⁶³ Forhold 1

at hun ikke på tydelig måde modsætter sig handlingerne, umuligt kan tale for, at hun ikke var i en tilstand, hvor hun ikke kunne gøre modstand. Hvis man er i en tilstand, hvor man ikke *kan* modsætte sig handlingerne, så modsætter man sig selvfølgelig ikke handlingerne. Det virkersom om, at byretten har tillagt dette moment vægt, fordi det er noget, man kan tillægge vægt i forbindelse med voldtægt efter straffelovens § 216, stk. 1, nr. 1, i forbindelse med vurderingen af, om der er årsagssammenhæng mellem det anvendte tvangsmiddel og opnåelse af samlejet og gerningsmandens forståelse af denne sammenhæng.

Det forekommer mig fejlagtigt at tillægge dette moment betydning i denne sammenhæng.

Det skal i det hele taget bemærkes, at de tiltalte ikke frifindes i byretten alene på grund af manglende forsæt. Byretten har ikke fundet det bevist, at F har befundet sig i en tilstand, hvor hun ikke kunne gøre modstand, og har således ikke fundet de objektive betingelser i § 216, stk. 1, nr. 2 opfyldt. Hvis byretten uanset dette havde fundet, at de tiltalte havde forsæt til at have samleje mm. med F, hvis hun havde befundet sig i en sådan tilstand, kunne der blive tale om forsøg på voldtægt, men det forekommer som en kunstig konstruktion i denne sammenhæng. Det er mere nærliggende at finde, at når det ikke er bevist, at F har været i en sådan tilstand, så kan det heller ikke bevises, at de tiltalte har vidst eller burde vide dette.

4.2.4.2. Landsrettens dom

Byrettens dom blev anket af anklagemyndigheden med påstand om domfældelse i forhold 1 og 2.

I landsretten blev der afgivet supplerende forklaringer af de tiltalte, F, F's søster og tre af de øvrige festedeltagere. Der blev ligeledes dokumenteret forklaringer, der var afgivet i byretten af en retsgenetiker og en læge.

Desuden var der en supplerende udtalelse fra Retslægerådet, hvor der blev svaret på en række spørgsmål. Der er tale om spørgsmål vedrørende F's blodsukker på nogle nærmere angivne tidspunkter, og et spørgsmål om hvorvidt en sådan blodsukkerkoncentration anses som værende "høj". Konklusionen på spørgsmålene var, at F på tidspunkterne havde et blodsukkerniveau, der normalt anses for at være højt.

I landsretten blev de tiltalte fundet skyldige i begge forhold.

Den helt centrale forskel mellem by- og landsrettens afgørelser er, at landsretten faktisk har fundet det bevist, at F *har* befundet sig i en tilstand, hvor hun ikke kunne gøre modstand.

Landsrettens begrundelse for denne vurdering er lidt vagt formuleret, idet det angives at: *”Selvom (F’s søster) har forklaret, at A (F) for folk, der ikke kendte hende, i forsamlingshuset måske kunne fremstå som en normal, glad pige, lægger landsretten efter en samlet vurdering af de anførte omstændigheder til grund, at A på tidspunktet for de seksuelle handlinger i forhold 1 befandt sig i en tilstand, hvor hun ikke var i stand til at modsætte sig handlingerne”*.

Det er således ikke angivet, hvilke momenter man især har lagt vægt på, men nogle af de ”anførte omstændigheder er for eksempel T1’s forklaring om, at F pludselig faldt ned, mens de stod ved træet, og at hun ikke kunne stå på sine ben, da han forsøgte at rejse hende op, og at han derfor fik opfattelsen af, at hun ikke var i stand til at have sex, hvorfor han opgav sit forehavende⁶⁴.

En anden af de ”anførte omstændigheder” er den tilstand, man fandt F i efter det seksuelle samvær med T2 og T3. Man fandt hende liggende bag nogle buske, hvor hun lå med blottet underliv (hendes trusser lå et stykke derfra, og hendes kjole var trukket op) og var ukontaktbar. Desuden var hendes insulinpumpe faldet ud, og hendes blodsukker var flere gange højere end sædvanligt. På dette tidspunkt (umiddelbart efter samlejet med T2 og T3) har hun altså været i en tilstand, hvor hun ikke var i stand til at gøre modstand, og det er derfor nærliggende at tro, at hun har været i en lignende tilstand, mens samlejet mm. stod på.

Det er desuden anført, at man lægger til grund, at F forinden havde drukket omkring 12 genstande i løbet af halvanden time, hvilket er baseret på F’s forklaring. Det siger ikke noget direkte om F’s promille, eller hvordan alkoholen har påvirket hende, men det danner dog et billede af, at F har været ganske påvirket.

Når man således har fundet det bevist, at F var i en tilstand, hvor hun ikke kunne gøre modstand, bliver det næste spørgsmål, om de tiltalte har været klar over dette, eller om de i hvert fald burde have været klar over dette⁶⁵.

⁶⁴ Man har ganske vist ikke troet på den del af T1’s forklaring, hvorefter han ikke forsøgte at have samleje med forurettede, da der blev fundet en sædcellefraktion med hans DNA i hendes vagina.

⁶⁵ Da man som tidligere nævnt kan straffe for uagtsomhed med hensyn til forurettedes tilstand, jf. straffelovens § 228

Hvad angår forhold 1, udtaler retten følgende om T1's forsæt: *"Landsretten finder efter en samlet vurdering af det ovenstående endvidere, at (T1), der på forhånd havde et vist kendskab til A (F), i hvert fald måtte anse det for overvejende sandsynligt, at hun ved træet, hvor hun efter sin forklaring flere gange faldt ned, og han rejste hende op igen, befandt sig i en tilstand, hvor hun ikke kunne modsætte sig de seksuelle handlinger. Det kan ikke ændre herved, at A dansede frækt i forsamlingshuset"*. Man har herefter fundet T1 skyldig i forsøg på voldtægt. Bestemmelsen i straffelovens § 228 er ikke citeret, og man har derfor ikke fundet, at T1 "kun" havde handlet uagtsomt med hensyn til F's tilstand. Som det også ses af vendingen, at T1 "måtte anse det for overvejende sandsynligt", har landsretten fundet, at T1 i hvert fald har haft sandsynlighedsforsæt.

Ved vurderingen af T1's forsæt er der altså lagt vægt på de samme momenter som ved vurderingen af, hvorvidt F faktisk befandt sig i en sådan tilstand. Den eneste tilføjelse er, at T1 på forhånd havde et vist kendskab til F⁶⁶. Dette er sandsynligvis medtaget i begrundelsen, da det taler til, at T1 vidste, hvordan F normalt var, hvorfor han også nemmere kunne se, hvornår hun ikke var ved sine fulde fem. For at bruge Waabens terminologi⁶⁷ ser man her et eksempel på et individuelt bestemt bevis, hvor man lægger vægt på T1's individuelle forudsætninger for at kende til F's tilstand.

Man har altså fundet F's tilstand bevist med en sådan sikkerhed, at det også må have været klart for andre, at hun befandt sig heri. Når det angår T1, er det også nærliggende at antage, at netop han må have været klar over den tilstand, F har befundet sig i, da han selv forklarer, at han vurderede, at F ikke var i en tilstand, hvor hun var i stand til at have sex.

Det skal også bemærkes, at landsretten anfører, at: *"Det kan ikke ændre herved, at A dansede frækt i forsamlingshuset"*. I denne dom har retten altså ikke tillagt det nogen afgørende betydning, at F har danset frækt til festen (herunder med T1), hvorimod man i den tidligere gennemgåede dom (U.2005.753.H) fik indtrykket af, at det ville have haft en betydning, hvis F havde opført sig indladende overfor de andre festdeltagere. At man ikke har fundet, at det kunne ændre ved vurderingen, kan have noget at gøre med, at der er rejst tiltale for overtrædelse af § 216, stk. 1, nr. 2., hvor der i dommen fra 2005 var rejst tiltale efter nr. 1. Det er næppe relevant i forhold til F's

⁶⁶ Det fremgår af T1's forklaring i byretten, at de har gået på samme skole i 10. klasse

⁶⁷ Se afsnit 4.1

tilstand, om hun har danset frækt forinden. Man kunne hævde at det faktum, at hun har været i stand til at danse tidligere kunne tyde på, at hendes tilstand ikke var så "dårlig". I så fald havde der dog ikke været grund til at nævne, at hun har danset "frækt". Det tyder altså på, at der hentydes til, hvorvidt F's opførsel forinden har været inddadende eller ej. Det er da også klart, at dette forhold vil have en større betydning, hvis der er rejst tiltale efter nr. 1, da der her indgår et element af tvang. Hvor forurettede forinden har været inddadende overfor gerningsmanden, er det selvsagt sværere at bevise, at hun har følt sig tvunget til seksuelt samvær, uagtet at det sagtens kan være tilfældet.

I forhold 2 har man også fundet det bevist, at F ikke var i en tilstand, hvor hun kunne gøre modstand. Man har herved lagt vægt på det samme som under forhold 1. Man har herudover lagt til grund, at T2 og T3 efterlod F i den ovenfor beskrevne tilstand og forlod festen herefter. Det er desuden nævnt, at hverken T2 eller T3 kendte navnet på F, og at de slet ikke taltesammen.

Det bemærkes, at der anvendes den formulering, at de tiltalte *efterlod* F i den nævnte tilstand. Det skal for det første bemærkes, at anklagemyndighedens oprindelige påstand om, at de tiltalte havde overtrådt straffelovens § 250 ikke blev anket til landsretten, og det er altså ikke derfor, det nævnes. Man kan i stedet forestille sig, at landsretten finder grund til at nævne denne omstændighed, da det siger noget om de tiltaltes måde at behandle F på. At forlade nogen i en sådan tilstand udtrykker en vis grad af ringeagt for personen, og det taler derfor for, at de tiltalte også kan have været ligeglade med den tilstand, F var i, da de gennemførte de seksuelle handlinger med hende. Det bemærkes, at man ikke alene har lagt til grund, at F var i en sådan tilstand, da hun blev fundet, men at de tiltalte *efterlod* hende i denne tilstand. Man har altså lagt til grund, at F også var i denne tilstand, da de tiltalte gik fra hende. Det taler selvfølgelig for, at hun også var i denne tilstand under det seksuelle samvær med de tiltalte.

Lignende betragtninger gør sig gældende om den omstændighed, at man nævner, at de tiltalte ikke kendte F's navn og ikke talte med hende. Det udtrykker en form for ligegyldighed. Det siger desuden noget om det usædvanlige i situationen.

Man kan desuden sige, at det er det modsatte argument, end der er anvendt i forhold 1. I forhold 1 har man lagt vægt på, at T1 havde et forudgående kendskab til F, mens man i forhold 2 har lagt vægt på, at de tiltalte ikke engang kendte F's navn. Også derfor er det min vurdering, at man

nævner det i forhold 2, fordi det taler til det usædvanlige i situationen og de tiltaltes ligegyldighed overfor F. Det, at F slet ikke har sagt noget til de tiltalte, kan selvfølgelig også tale for, at hun slet ikke har været i stand til at sige noget og derfor ikke har kunnet sige fra over for de tiltalte. Det er også værd at nævne, at selvom F slet ikke har sagt noget, har man ikke som i byretten lagt vægt på, at F ikke på tydelig måde har modsat sig handlingerne.

Landsretten fandt altså også, at T2 og T3 har været klar over, at F var i en tilstand, hvor hun ikke kunne modsætte sig handlingerne. Man har heller ikke her fundet grundlag for at citere straffelovens § 228, og man har således ikke fundet, at der var tale om uagtsomhed. I stedet har man, ligesom i forhold 1, fundet, at der er tale om i hvert fald sandsynlighedsforsæt, hvilket er udtrykt på følgende måde: *"at (T2 og T3) hvert fald måtte anse det for overvejende sandsynligt, at A var i en tilstand, hvor hun var ude af stand til at modsætte sig de seksuelle handlinger.*

Landsretten bemærker i denne forbindelse, at (T1) har forklaret, at (T2) og (T3) på vej hjem talte om voldtægt, og at A var "helt væk".

Som det fremgår heraf, har man ligeledes lagt vægt på de to tiltaltes udtalelser efter det passerede. Det er klart, at når de tiltalte selv har brugt ordet voldtægt og derudover talt om, at F var "helt væk", så taler det for, at de har vidst, at det, der er foregået, ikke har været i orden. Dette støttes desuden af, at de forlod festen umiddelbart efter det passerede.

Man har blandt andet lagt vægt på F's forklaring – dog kun på de dele af den, der har været støttet af andre forklaringer eller objektivt konstaterbare omstændigheder. Man har således ikke fundet det bevist, at T1 har medvirket til forhold 2, da det alene er F, der har forklaret, at T1 har sagt "Så gutter, så er jeg færdig"⁶⁸ til T2 og T3 efter forløbet i forhold 1. Så selvom man har lagt vægt på F's forklaring, er den ikke blevet tillagt så afgørende en vægt, at den kan stå alene over for alle de tiltaltes forklaringer om, at der ikke er blevet sagt noget sådant.

I det hele taget er den store forskel mellem byrettens og landsrettens resultater, at landsretten har fundet det bevist, at F har været i en tilstand, hvor hun ikke har været i stand til at gøre modstand. Byretten har ikke fundet dette bevist og kan derfor naturligt heller ikke lægge til grund, at de tiltalte har været klar over eller burde have været klar over dette. Landsretten har derimod

⁶⁸ Baseret på hvad T1 har sagt at han ikke har sagt, da det som sagt ikke har været muligt at opnå adgang til forurettedes forklaring.

fundet det bevist med en sådan sikkerhed, at også de tiltalte må have indset det, om ikke andet som værende sandsynligt. Hvad der ligger til grund for denne forskel er ikke åbenbart, idet der i stor udstrækning er tale om de samme beviser i by- og landsret. Der er afgivet stort set enslydende vidneforklaringer⁶⁹, og den supplerende udtalelse, som Retslægerådet er kommet med til landsretten, bidrager heller ikke med afgørende nye beviser. Der må derfor være tale om, at landsretten har bedømt beviserne anderledes end byretten, herunder tillagt nogle andre vidneforklaringer vægt.

4.3. Delkonklusion

Efter denne gennemgang af retspraksis tegner der sig nogle klare tendenser i forhold til, hvad der lægges vægt på ved vurderingen af forsæt.

For det første må det anføres, at forurettedes forklaring helt klart er af afgørende betydning. Det ses for det første tydeligt i dommen U.2005.753.H, hvor de tiltalte blev frifundet i byretten blandt andet med den begrundelse, at forurettedes forklaring havde været usammenhængende og skiftende. I landsretten fandt man derimod forurettedes forklaring troværdig og overbevisende, hvilket førte til domfældelse af de tiltalte. Heraf ses det altså tydeligt, at forurettedes forklaring har en afgørende betydning for udfaldet af sagen. I dommen U.2008.690.H var forurettedes forklaring reelt det afgørende bevis og blev desuden lagt fuldt ud til grund ved skitseringen af hændelsesforløbet. Dette kunne give indtrykket af, at hvis forurettede afgiver en troværdig og detaljeret forklaring, vil det sandsynligvis medføre tiltaltes domsfældelse. I dommen U.2016.3880.Ø så vi dog, at selvom man tillagde forurettedes forklaring stor betydning, kunne den ikke stå alene som bevis for, at T1 havde sagt "så drenge, så er jeg færdig" til de to andre tiltalte, hvorfor man ikke fandt T1 skyldig i medvirken til i forhold 2. Man har altså alene lagt vægt på de dele af forurettedes forklaring, der er støttet af andre beviser.

I dommen U.2004.2838.Ø blev forurettedes forklaring da også tillagt en væsentlig betydning, også til støtte for den tiltaltes påstand. Her lagde man i byretten nemlig vægt på, at forurettede havde forklaret, at det kunne virke som om, hun havde lyst til det seksuelle samvær, hvilket efter min overbevisning må have haft en afgørende betydning for byretsdommens resultat. I både by- og

⁶⁹ Dog bemærkes det, at det ikke har været muligt at opnå adgang til forurettedes forklaring, hvorfor det ikke kan siges med sikkerhed, om hendes forklaringer har været enslydende.

landsretten lagde man da også vægt på forurettedes forklaring om hændelsesforløbet, herunder at hun havde grædt. Det må altså i det hele taget konkluderes, at forurettedes forklaring har en stor betydning. En troværdig forklaring fra forurettede, der er støttet af andre beviser, vil i de fleste tilfælde blive tillagt betydning ved skitseringen af hændelsesforløbet og dermed også ved vurderingen af tiltaltes forsæt. I et enkelt tilfælde ses det endda, at forurettedes forklaring har stået alene som eneste og afgørende bevis. Dette er dog et enkeltstående tilfælde og kan ikke uden videre antages at være udtryk for gældende ret.

Beviser såsom tekniske erklæringer, faglige vurderinger og beregninger ses ikke at blive tillagt direkte vægt, men anvendes til støtte for eller modsigelse af de afgivne forklaringer.

Udover forurettedes forklaring er der også andre forhold vedrørende forurettede, der er tillagt vægt i flere af dommene. En af disse ting er forurettedes opførsel forud for det passerede.

I dommen U.2005.753.H lagde man både i by- og landsretten vægt på, om forurettede havde opført sig indladende overfor de andre festdeltagere forud for det seksuelle samvær. I byretten lagde den dissenterende dommer vægt på, at det ikke var bevist, at forurettede havde haft en seksuel opførsel til festen og fandt det herefter ikke bevist, at forurettede selv skulle have opfordret til det seksuelle samvær. I landsretten tilsidesatte man ligeledes de tiltaltes forklaringer om, at forurettede havde haft en særdeles seksuel adfærd forud for det seksuelle samvær. I både by- og landsret har man altså tilsidesat forklaringer om, at forurettede har opført sig indladende overfor de andre gæster inden det passerede, og har herefter dømt/stemt for domsfældelse af tiltalte. Det kunne altså tyde på, at hvis man havde fundet det bevist, at forurettede havde haft en seksuel adfærd inden det passerede så kunne det have haft en betydning for dommens udfald.

I dommen U.2016.3880.Ø har man dog fundet det bevist, at forurettede har "danset frækt" til festen forinden voldtægten og tillige siddet på skødet af den ene tiltalte. Man har dog ikke i denne dom fundet, at dette har haft afgørende betydning for vurderingen af tiltaltes forsæt, idet det i landsrettens begrundelse efter beskrivelsen af tiltaltes forsæt, anføres at: "*Det kan ikke ændre herved, at A dansede frækt i forsamlingshuset*". Selvom det angives, at det ikke kan ændre ved rettens opfattelse af tiltaltes forsæt, er det ikke dermed sagt, at det ikke er tillagt betydning. Når det ligefrem er blevet medtaget i rettens begrundelse, virker det som om, at det er tillagt betydning, men at det ikke taler så kraftigt imod tiltaltes forsæt, at det kan rokke ved dommernes opfattelse.

Det kan derfor samlet set konkluderes, at forurettedes adfærd forud for det seksuelle samvær også tillægges betydning i forbindelse med vurderingen af tiltaltes forsæt. I de gennemgåede domme er der dog udelukkende eksempler på, at man har set bort fra de tiltaltes forklaringer om, at forurettede har opført sig seksuelt inden det hændte, hvilket har ført til domfældelse og på, at man godt nok har lagt til grund, at forurettede har danset frækt forinden, men at det stadig har ført til domfældelse. Det kan derfor ikke konkluderes, at forurettedes eventuelle seksuelle opførsel inden det seksuelle samvær tillægges en afgørende betydning, og dermed ville kunne føre til tiltaltes frifindelse.

Der lægges også vægt på, hvorvidt forurettede har ydet modstand eller sagt fra. I dommen U.2004.2839.Ø blev der således lagt vægt på, at forurettede havde grædt, ligesom der i dommen U.2008.690.H blev lagt vægt på, at forurettede havde bedt tiltalte om at lade være flere gange. Også i dommen U.2016.3880.Ø blev der i byretten lagt vægt på, at forurettede ikke på tydelig måde havde modsat sig handlingerne.

Også forurettedes opførsel efter det seksuelle samvær er tillagt vægt i flere af sagerne. Det gælder blandt andet dommen U.2005.753.H, hvor der blev lagt væsentlig vægt på, at forurettede havde ringet til alarmcentralen lige efter det passerede, og at hun lød meget oprevet under opkaldet. Også i dommen U.2004.2839.Ø har man bemærket, hvornår forurettede har ringet til politiet. Der er også andre forhold ved forurettedes opførsel efter det hændte, der tillægges vægt, nemlig hvordan hun selv har beskrevet forholdet efterfølgende. I dommen U.2004.2839.Ø ringede forurettede i forhold 1 til politiet umiddelbart efter episoden, men ønskede ikke at anmelde det passerede som voldtægt, før hun fandt ud af, at tiltalte ikke ville få et tilhold imod hende. Tiltalte blev herefter frifundet af byretten i sagens forhold 1. I sagens forhold 2 er det angivet, at forurettede ringede til politiet med det samme, men ikke hvad hun har anmeldt forholdet som. Man må derfor gå ud fra, at hun har anmeldt det som voldtægt. I dette forhold blev tiltalte dømt i byretten. I landsretten blev tiltalte dømt for begge forhold. Landsrettens begrundelse er meget sparsomt formuleret, men det kunne tyde på, at man ikke har tillagt det ligeså stor vægt som i byretten, hvordan forurettede efterfølgende har beskrevet det passerede. I dommen U.2005.753.H ser man ligeledes, at det tillægges vægt, hvordan forurettede efterfølgende har beskrevet forholdet. I byretten har man lagt vægt på, at hun overfor sin veninde først har givet udtryk for, at en del af det seksuelle samvær er sket frivilligt, og først dagen efter har beskrevet

det som voldtægt. Dette på trods af at hun har anmeldt forholdet til politiet med det samme og har lydt meget oprevet i telefonen. I landsretten har man ikke lagt vægt på denne beskrivelse. I begge sager ses det altså kun at være byretten, der har lagt vægt på, hvordan forurettede har beskrevet forholdet efterfølgende, mens landsretten i sagen U.2005.753.H har lagt vægt på, hvornår forurettede foretog alarmopkaldet, samt at hun var i meget oprevet tilstand, da hun foretog det. Se også dommen Tfk 2004.418/1, hvor både by- og landsret har lagt vægt på, at forurettede kort efter har beskrevet det passerede som voldtægt overfor to vidner.

Skal man bruge Waabens terminologi⁷⁰ i forhold til, at der lægges vægt på forurettedes opførsel før og efter det passerede, er der tale om forløbsbestemte beviser. Det er altså beviser, der siger noget om, hvad der er sket før og efter selve handlingen, og på den måde giver en bredere forståelse af, hvad der er passeret mellem parterne.

Også forurettedes eller andre vidners forklaring om, hvordan andre kan have opfattet forurettede, er blevet tillagt vægt i et par af dommene. Det gælder for det første dommen U.2004.2839.Ø, hvor forurettede til forhold 1 har forklaret, at det godt kunne virke på tiltalte som om, hun havde lyst til det seksuelle samvær, hvilket efter min opfattelse var en af de afgørende faktorer i forbindelse med, at tiltalte blev frifundet for dette forhold i byretten. Desuden ses den samme tendens i dommen U.2016.3880.Ø, hvor man i byretten lagde vægt på forurettedes tvillingesøsters forklaring om, at forurettede for andre kunne virke som en glad og frisk pige.

Det er ikke kun forurettedes handlinger efter det hændte, der ses at blive tillagt vægt. Også tiltaltes opførsel efterfølgende er tillagt vægt i flere af sagerne. Det gælder for det første sagen U.2004.2839.Ø, hvor man lagde vægt på, at tiltalte havde virket rolig på den taxachauffør, der hentede ham efter episoden (og for den sags skyld også havde virket rolig inden episoden). Desuden ses det i dommen U.2016.3880.Ø, at man har tillagt de tiltaltes opførsel efter episoden vægt, idet man har lagt vægt på, at de tiltalte har forladt festen umiddelbart efter det passerede, og i bussen hjem har brugt ordet voldtægt og snakket om, at forurettede var helt væk. Man kan altså se, at både forurettedes og tiltaltes beskrivelse af episoden efterfølgende, kan tillægges betydning. Det er også diskuteret i sagen, hvorvidt de tiltalte er løbet eller gået fra stedet

⁷⁰Se ovenfor under afsnit 4.1

efterfølgende. Det svarer meget godt til dommen U.2004.2839.Ø, hvor man som sagt lagde vægt på tiltaltes sindsstemning i taxaen på vej væk fra stedet. Igen er der ifølge Waabensterminologi tale om forløbsbestemte beviser.

Man kan desuden se en tendens til, at omstændighederne ved situationen/det seksuelle samvær tillægges vægt. Det sker især i dommen U.2005.753.H, hvor man har lagt vægt på, at samlejet er foregået udendørs i december måned, hvor temperaturen har været nær frysepunktet. Desuden har man i denne dom fundet grund til at nævne omstændigheder som, at der udelukkende har været mænd til festen ud over forurettede, at der forinden havde været stripshow til festen, og at forurettede kun havde været til festen i ganske kort tid, inden det seksuelle samvær fandt sted. Det er alt sammen detaljer, der i og for sig kan forekomme ligegyldige, men som tegner et billede af det usædvanlige i situationen og derfor støtter forurettedes forklaring om, at hun har følt sig truet, og at det er foregået mod hendes vilje. Lignende betragtninger gør sig gældende i dommen U.2016.3880.Ø, hvor man har lagt vægt på, at de to tiltalte i forhold 2 ikke kendte forurettedes navn og slet ikke har talt med forurettede inden det seksuelle samvær. Man har også lagt vægt på den måde, de efterlod forurettede (ukontaktbar og med kjolen trukket op om livet og trusserne liggende ved siden af). Det er igen elementer, der tegner et billede af det usædvanlige i situationen og dermed støtter forurettedes forklaring om, at det er foregået mod hendes vilje. For at vende tilbage til Waabens terminologi, er der her tale om situationsbestemte beviser. Deter beviser der vedrører omstændighederne ved selve situationen, og når man har fastlagt de objektive omstændigheder ved det passerede, kan man danne sig et billede af hvilke subjektive omstændigheder der har gjort sig gældende.

Karakteren af det anvendte tvangsmiddel må også antages at have en betydning for vurderingen af forsættet. Hvor der er brugt egentlig vold eller trusler, taler det for, at gerningsmanden ved, at forurettede ikke deltager frivilligt i samlejet. Dog ses det i alle dommene, at der er sket domfældelse, selvom der kun er anvendt beskeden vold eller trusler.

5. Uagtsom voldtægt

I de følgende afsnit redegøres først for, hvorledes en bestemmelse om uagtsom voldtægt kunne udformes. Denne hypotetiske bestemmelse vil derefter være udgangspunktet for en fornyet gennemgang af de tidligere gennemgåede domme. Dernæst følger en redegørelse for den

juridiske litteratur om uagtsom voldtægt, hvor de anførte argumenter løbende diskuteres. Endvidere følger en beskrivelse af den norske kriminalisering af uagtsom voldtægt, herunder de erfaringer man har gjort med bestemmelsen, og en diskussion af, om disse erfaringer taler for eller imod en kriminalisering i Danmark. Til sidst diskuteres det, om uagtsom voldtægt bør kriminaliseres i Danmark, på baggrund af den foretagne analyse og diskussion.

5.1. Teoretisk bestemmelse om uagtsom voldtægt

Den centrale forskel mellem forsætlig og uagtsom voldtægt er naturligvis tilregnelsen. Med bestemmelsen om uagtsom voldtægt vil der derfor ikke blive tilstræbt nogen ændring af de objektive gerningsmomenter.

Af sammenlignelige bestemmelser kan nævnes bestemmelsen i straffelovens § 228, der har følgende ordlyd:

”Overtrædelse af § 216, stk. 1, nr. 2, (...) der som følge af gerningsmandens ukendskab til forurettedes tilstand eller alder ikke kan tilregnes gerningsmanden som forsætlig, straffes med en forholdsmæssig mindre straf, hvis gerningsmanden dog har handlet uagtsomt”.

Desuden kan der hentes inspiration fra den gældende norske bestemmelse om uagtsom voldtægt, der lyder således:

”Grovt uagtsom voldtægt straffes med fængsel inntil 6 år. Foreligger omstendigheter som nevnt i § 293, er straffen fængsel inntil 10 år”⁷¹.

I forbindelse med at uagtsom voldtægt blev indført i Norge, blev det anført, at kun den *groft* uagtsomme voldtægt er så strafværdig, at den bør kriminaliseres⁷². At reducere bestemmelsen til kun at gælde *grov* uagtsomhed minimerer desuden nogen af de betænkeligheder, der er forbundet med at kriminalisere uagtsom voldtægt⁷³. Det blev desuden anført, at uagtsomme forbrydelser er mindre strafværdige end forsætlige forbrydelser, og at dette måtte afspejle sig i strafferammen⁷⁴. Det er da også almindeligt i dansk ret, at uagtsomme forbrydelser har en mindre

⁷¹ Norsk straffelov, § 294

⁷² Ot.prp. nr. 28 (1999-2000), s. 35

⁷³ Nærmere om disse betænkeligheder i afsnit 5.3 og 5.5

⁷⁴ Ot.prp. nr. 28 (1999-2000), s. 35

strafferamme end de tilsvarende forsætlige forbrydelser. Dette vil således skulle afspejles i bestemmelsen, uden at der dog i denne sammenhæng vil blive taget stilling til en konkret strafferamme.

Apropos strafferamme, skal det nævnes, at strafferammen for voldtægt er markant højere i Norge end i Danmark. I Norge er strafferammen for voldtægt ved samleje 15 år, og kan stige til 21 år, hvis der er tale om *grov* voldtægt, jf. norsk straffelov §§ 291-293. Til sammenligning er den danske strafferamme for voldtægt indtil 8 år. Strafferammen kan stige indtil 12 år, hvis der er tale om skærpende omstændigheder. Den norske strafferamme for groft uagtsom voldtægt ligger altså tæt op ad den danske strafferamme for forsætlig voldtægt.

Med inspiration fra bestemmelsen i straffelovens § 228 og norsk ret kunne en bestemmelse om uagtsom voldtægt formuleres således:

Overtrædelse af § 216, stk. 1, nr. 1 eller 2, der ikke kan tilregnes gerningsmanden som forsætlig, straffes med en forholdsmæssig mindre straf, hvis gerningsmanden dog har handlet groft uagtsomt.

Den her udarbejdede bestemmelse har et vist overlap med den gældende § 228, idet overtrædelse af § 216, stk. 1, nr. 2 (i forhold til forurettedes tilstand) indgår i dem begge. Dog kriminaliserer den gældende § 228 simpel uagtsomhed i forhold til forurettedes tilstand, mens den her udarbejdede bestemmelse alene kriminaliserer grov uagtsomhed. Derfor burde uagtsomhed i forhold til forurettedes tilstand undtages fra den udarbejdede bestemmelse, men for overskuelighedens skyld (og da der alene er tale om en hypotetisk bestemmelse) har jeg undladt dette.

For nemheds skyld tildeles den formulerede hypotetiske bestemmelse et paragrafnummer, og vil herefter blive omtalt som § 228 a.

5.2. Bestemmelsen anvendt på retspraksis

I dette afsnit gennemgås de tidligere gennemgåede domme igen, denne gang med fokus på om en bestemmelse om uagtsom voldtægt kunne have fundet anvendelse på sagen, og hvilke momenter der i så fald skulle lægges vægt på ved vurderingen af, om der var handlet uagtsomt.

Desuden sammenlignes hver enkelt dom med retspraksis fra Norge både med henblik på at

klarlægge, om der findes sammenlignelig retspraksis, hvor forholdet er blevet anset som uagtsomt fremfor forsætligt, og for at illustrere strafniveauet i Norge.

Tiltalen og beviserne i dommene vil ikke blive gennemgået igen, idet der henvises til afsnit 4.2.

5.2.1. U.2004.2839.Ø

5.2.1.1. Forhold 1

Som det erindres, blev tiltalte (T) i byretten frifundet i forhold 1 på grund af manglende forsæt. I dette forhold er det derfor yderst relevant at se på, om byretten måske ville have fundet T skyldig i forholdet, hvis der var nedlagt en subsidær påstand om overtrædelse af § 228 a. I så fald behøvede man ikke at bevise, at T var klar over, at forurettede (F) ikke frivilligt deltog i det seksuelle samvær, men derimod, om det stærkt kunne bebrejdes ham, at han ikke vidste dette – altså om han *burde* have vidst det.

Som tidligere anført var en af de ting, man lagde stor vægt på i byretten, at F selv forklarede, at det kunne have virket på T som om, hun havde lyst til det seksuelle samvær, fordi hun ”spillede med”. For anvendelsen af § 228 a ville dette givetvis også have en stor betydning. At F har spillet med på det seksuelle samvær taler imod, at det kan bebrejdes T, at han ikke har indset, at F ikke deltog frivilligt, og derfor imod at han har handlet (groft) uagtsomt. I tillæg hertil kan det anføres, at da F har ”spillet med” på det seksuelle samvær, har hun selvfølgelig ikke gjort modstand. Dette taler yderligere imod, at T har handlet groft uagtsomt. Dette støttes endvidere af, at F ikke ønskede at anmelde forholdet som voldtægt i første omgang.

Af momenter, der taler for, at T har handlet groft uagtsomt, kan nævnes karakteren af de trusler, T fremsatte overfor F inden det seksuelle samvær. Man har fundet det bevist, at T har truet F på livet, og at han har sagt til hende, at hvis hun gik i seng med ham, ville der ikke ske mere. Når T netop har sagt til F, at hvis hun gik i seng med ham, ville der ikke ske hende noget, er det et moment, der taler kraftigt for, at det må bebrejdes T, hvis han ikke har forstået, at F kun har medvirket til det seksuelle samvær, fordi hun har følt sig truet af ham. Man kan passende citere Vagn Greve: *”enhver udefra kan se, at så tykhovedet har man ikke lov til at være”*⁷⁵. Med andre

⁷⁵ Fra artiklen ”Lovstramning kan få voldtægt frem i lyset”, skrevet af Anne Lea Landsted og bragt i Det Fri Aktuelt den 5. december 1992.

ord *burde* han under disse omstændigheder have vidst, at samlejet ikke var frivilligt. Dette støttes desuden af, at det er fundet bevist, at F græd i forbindelse med truslerne og, at T tog halsgreb på F.

Som anført under afsnit 4.2.1 må samlejet mm. have foregået i tæt tidsmæssigt sammenhæng med de fremsatte trusler og halsgrebene. Dette taler yderligere for, at T burde have vidst, at F ikke medvirkede frivilligt.

Det er altså i vid udstrækning de samme beviser, der ville få betydning for vurderingen af, hvorvidt T har handlet uagtsomt, som er tillagt betydning ved vurderingen af, om han har handlet forsætligt.

Da jeg, som allerede nævnt, fandt det mærkværdigt, at byretten frifandt T for forsætligvoldtægt henset til karakteren af de fremsatte trusler og den tætte tidsmæssige sammenhæng mellem truslerne og volden og samlejet, finder jeg naturligvis også, at kravene til grov uagtsomhed er opfyldt i dette tilfælde. Når byretten ikke har fundet det bevist, at T har været klar over, at F ikke medvirkede frivilligt til det seksuelle samvær, er det helt klart min vurdering, at byretten kunne have fundet T skyldig i uagtsom voldtægt, hvis det havde været en mulighed.

I forhold 1 blev der ført bevis i form af en taxachauffør, der udtalte sig om T's sindsstemning før og efter det passerede. Et sådant bevis ville ikke have nogen betydning for vurderingen af, hvorvidt der er handlet uagtsomt. Hvis der alene er handlet uagtsomt, har T jo ikke været klar over, at det, der er foregået, er foregået mod F's vilje, og derfor er det klart, at hans sindsstemning ikke vil være påvirket af det passerede.

5.2.1.2. Forhold 2

I forhold 2 blev T dømt for forsætlig voldtægt. Det relevante spørgsmål er derfor, om man i byretten i stedet ville have domfældt efter § 228 a, hvis der var nedlagt en sådan påstand.

Til støtte for, at man havde valgt at anse forholdet som groft uagtsomt i stedet for forsætligt, kan det anføres, at de to forhold minder meget om hinanden. Da det findes plausibelt, at man ville have anvendt § 228 a i forhold 1, kan det derfor også tænkes, at man havde anvendt bestemmelsen i forhold 2.

Det, der taler imod, at man ville anvende § 228 a i dette tilfælde, er, at F ikke har forklaret noget om, at hun har spillet med på det seksuelle samvær. Sammenlignet med forhold 1 er der altså ikke

noget, der taler ligeså direkte imod, at T har været klar over, at F ikke har medvirket frivilligt til det seksuelle samvær.

Det taler yderligere imod at nedsubsumere forhold 2 til groft uagtsom voldtægt, at T også har truet F, mens de lå sammen i sengen. Det taler for, at T har været klar over, at han måtte true F til det seksuelle samvær, og dermed at han var klar over, at hun ikke medvirkede frivilligt.

Ved forhold 2 har man i begrundelsen for domsfældelsen nævnt, at selvom *"forurettede frivilligter gået med til det seksuelle samvær"*, må det have været klart for T, at hun kun gjorde det, fordi hun følte sig truet. Som tidligere anført er der nok tale om en ikke særligt velvalgt formulering, der dækker over, at F ikke har gjort modstand. Det viser igen, at selvom F ikke har gjort modstand, betyder det ikke nødvendigvis, at man må slutte, at T ikke har vidst, at F ikke medvirkede frivilligt. Det kan derfor ikke i sig selv tale for, at forhold 2 ville blive nedsubsumeret til groft uagtsom voldtægt, hvis der var mulighed herfor.

Desuden skal det anføres, at retten i forhold 2 har fundet, at T havde direkte forsæt. Dette fremgår af formuleringen: *"må det have stået T klart"*. Da retten finder, at der er tale om den højeste grad af forsæt, forekommer det mig usandsynligt, at man ville være tilbøjelig til at falde helt ned i grov uagtsomhed, hvis man havde muligheden.

5.2.1.3. Norsk retspraksis

Af sammenlignelig retspraksis fra Norge, kan for det første nævnes dommen LG-2007-80440, hvor den tiltalte blev dømt for groft uagtsom voldtægt, idet han efter at have truet sin ægtefælle (han holdt en knyttet hånd op foran hendes ansigt) og derefter sagt, at han ville have sex med hende, førte en hånd hårdt op i hendes skede (på grund af beruselse var han ikke i stand til at gennemføre samleje med hende), hvilket medførte, at hun pådrog sig en dyb rift i skeden. Hustruen jamrede lidt under episoden, men var ellers passiv og apatisk grundet frygt. Hun tog selv sit tøj af og gjorde ingen modstand.

Det er angivet, at tiltalte ikke har været klar over årsagssammenhængen mellem den truende adfærd forurettede har oplevet og det seksuelle samvær. Imidlertid må han stærkt bebrejdes, at han ikke har opfattet dette. Ved denne bedømmelse er der sandsynligvis lagt vægt på den forholdsvis beskedne karakter af truslen og det forhold, at forurettede har forholdt sig helt passiv, og altså ikke har gjort modstand.

Tiltalte blev idømt 9 måneders fængsel, hvoraf 6 måneder blev gjort betingede.

Dommene er sammenlignelige, da der i begge tilfælde er tale om par-/ekskærestevoldtægt, der er opnået gennem trusler, og hvor forurettede ikke har gjort modstand ud over at græde eller jamre. I den danske dom er der anvendt mere omfattende trusler, da T har truet F på livet i begge forhold, og desuden har udøvet let vold imod hende. Sammenligner man med forhold 1, har Fi den danske dom ikke bare undladt at gøre modstand, men har ligefrem forklaret at have "spillet med".

En anden sammenlignelig dom er dommen LH-2015-10849. Her var der tale om kontaktvoldtægt, mellem to gamle bekendte, der natten forinden havde sovet sammen. Den tiltalte blev dømt for groft uagtsom voldtægt, idet han, efter at forurettede havde afvist samleje flere gange, havde lagt sig ovenpå forurettede og havde trukket hendes trusser og tights til side, hvorefter han havde presset sin penis ind i hendes skede og gennemført samleje med hende. Forurettede forsøgte at presse sine ben sammen og forsøgte desuden at vende sig om, men opgav herefter modstand. Straffen blev i dette tilfælde fængsel i 1 år og 2 måneder.

Om tiltaltes tilregnelser anføres det: *"Ut fra at fornærmede hadde vært så negativ til å gjennomføre samleie, var det grovt uaktsomt av ham ved makt å trenge seg inn i henne uten at hun ved adferd eller ord hadde gitt ham grunnlag for å tenke at hun likevel ønsket dette"*. Der er altså lagt vægt på forurettedes opførsel, herunder at hun har sagt fra tidligere i forløbet.

Dommen minder om den danske, idet der i begge tilfælde er tale om begrænset anvendelse af vold og begrænset modstand fra forurettede. De adskiller sig dog fra hinanden på det punkt, at der i den norske dom ikke er anvendt trusler men i stedet mekanisk tvang.

5.2.2. U.2005.753.H

I denne sag blev de tiltalte frifundet i byretten, da man ikke fandt, at der objektivt set var tale om en voldtægt, idet man ikke fandt det bevist, at de tiltalte havde tvunget forurettede (F) til det seksuelle samvær. Når dette er grunden til frifindelsen, er der næppe nogen grund til at tro, at dette kunne være ændret ved, at der var nedlagt en subsidær påstand om overtrædelse af § 228 a, da de objektive gerningsmomenter ville forblive uændrede ved indførslen af en sådan bestemmelse. I landsretten fandt man, at der objektivt (og subjektivt) set var tale om en voldtægt.

Hvis man skulle have bedømt forholdet ud fra en påstand om groft uagtsom voldtægt, kan man igen forestille sig, at der ville blive lagt vægt på nogle af de samme momenter, som der blev lagt vægt på ved vurderingen af forsættet.

Her tænker jeg for eksempel på det forhold, at man i landsretten har lagt vægt på, at F ikke har virket indladende overfor festens deltagere og ikke har haft en seksuel adfærd forud for det passerede. Disse forhold vil om ikke tale for, så i hvert fald ikke tale imod, at det kan bebrejdes de tiltalte, at de ikke har forstået, at F ikke frivilligt har deltaget i det seksuelle samvær.

Noget der kan tale for, at de tiltalte ikke har forstået, at F ikke deltog frivilligt, er det forhold, at man ikke med sikkerhed har fundet det bevist, at de tiltalte faktisk har truet F. I landsrettens begrundelse er det lagt til grund at: *" F blev ført til stedet mod sin vilje, muligt i forbindelse med at mændene fremsatte de verbale trusler"*. Man lægger til grund, at F *muligt* er blevet truet, men at hun helt sikkert har handlet under indtryk af den i situationen liggende trussel. At man ikke har fundet det sikkert, at F er blevet truet direkte kan tale for, at de tiltalte ikke har vidst, at hun følte sig truet, mens det faktum, at man har fundet, at truslen var underliggende i situationen, måske nærmere taler for, at de tiltalte burde have vidst, at hun medvirkede ud fra denne trussel.

Også de "usædvanlige" momenter ved det seksuelle samvær, som landsretten (og til dels den dissenterende dommer i byretten) tillagde vægt ved bedømmelsen af forsættet, vil kunne tillægges vægt ved vurderingen af, om der er handlet groft uagtsomt. Jeg tænker her på omstændigheder såsom antallet af gerningsmænd, den korte tid F befandt sig til festen, og at det seksuelle samvær foregik udenfor i december måned med en temperatur nær frysepunktet. Disse forhold giver de tiltalte en øget grund til agtsomhed, idet der er en nærliggende grund til at tro, at F ikke frivilligt ville medvirke under disse omstændigheder. Derfor taler det også for, at de tiltalte *burde* have vidst, at F ikke medvirkede frivilligt.

Det følger naturligt, at når man kan finde de tiltalte skyldige i forsætlig voldtægt, vil der også være grundlag for, at finde dem skyldige i groft uagtsom voldtægt. Men spørgsmålet er også, om der ville være en mulighed for nedsubsumering, således at man ville have valgt at henføre forholdet under groft uagtsom voldtægt i stedet for forsætlig voldtægt.

Det der taler for en nedsubsumering er, at der kun er tale om en underliggende trussel og ikke med sikkerhed en udtalt trussel. Desuden har de tiltalte forklaret enslydende med flere af de

andre festedeltagere, hvilket kan styrke deres forklaring om, at de ikke har vidst, at F ikke medvirkede frivilligt. Hvis man ikke finder grund til at se bort fra deres forklaring, men dog finder det stærkt bebrejdselsværdigt, at de ikke har vidst dette, kan man i stedet lade forholdet henføre under § 228 a.

Det, der taler imod en nedsubsumering er, at forsættet ikke ligger i den nedre grænse. Man har i landsretten fundet, at de tiltalte var klar over, at F ikke medvirkede frivilligt. Der er altså tale om direkte forsæt, der er den højeste grad af forsæt, og vi befinder os derfor langt fra grænseområdet til uagtsomhed.

5.2.2.1 Norsk retspraksis

Af lignende retspraksis fra Norge kan nævnes sagen HR-2006-686-A, hvor to tiltalte (T1 og T2) blev dømt for henholdsvis forsættelig og groft uagtsom voldtægt. Omstændighederne var, at de to tiltalte og forurettede havde været i byen sammen, hvorefter de tog hjem til T1. Forurettede ville forlade lejligheden, men den T1 holdt hende fast. Herefter blev forurettede tildelt nogle slag i ansigtet med flad hånd og ført ind i soveværelset, hvor begge tiltalte havde samleje m.m. med hende. Efter slagene opgav forurettede al modstand på grund af frygt.

T1, der havde tildelt forurettede slagene, blev dømt for forsættelig voldtægt, mens T2 blev dømt for groft uagtsom voldtægt. Det blev lagt til grund, at T2 ikke havde set at, forurettede var blevet slået eller holdt tilbage. Alligevel fandt man, at T2 burde have opfattet, at der var en mulighed for, at forurettede ikke frivilligt ville have medvirket til seksuelt samvær med ham i den foreliggende situation. Der er altså lægt vægt på de objektive omstændigheder ved situationen.

Den tiltalte, der blev dømt for groft uagtsom voldtægt, blev idømt 8 måneders fængsel. Det blev i dommen udtalt, at udgangspunktet var 10 måneders fængsel, men at straffen blev nedsat, da voldtægten var begået 3 år før domfældelsen.

5.2.3. U.2008.690.H

I denne dom blev tiltalte (T) dømt for forsættelig voldtægt i både by- og landsret.

I sagen lagde man såvel i byretten som i landsretten afgørende vægt på forurettedes (F's) forklaring. Man har altså valgt at se fuldstændig bort fra T's forklaring om, at det seksuelle samvær mellem de to er foregået frivilligt.

Hvis forholdet skulle bedømmes som en groft uagtsom voldtægt, behøvede man ikke i samme

grad se bort fra T's forklaring. Man kunne da godt lægge til grund, at T har opfattet det som om, at F har medvirket frivilligt til det seksuelle samvær. T og F har dog forklaret så forskelligt om handlingsforløbet, at hvis man lægger F's forklaring til grund, er det svært at se, at man også kan anse dele af T's forklaring som troværdig.

Idet man har valgt at lægge F's forklaring til grund, findes det blandt andet bevist, at F har bedt T om at lade være flere gange i forløbet. Når man har lagt dette til grund, er det svært at komme til den konklusion, at T ikke har vidst, at F ikke deltog frivilligt. Hvis man skal drage den konklusion, må man også antage, at T ikke har opfattet disse udtalelser fra F som alvorligt ment. I så fald ville disse udtalelser i hvert fald tale for, at det stærkt kan bebrejdes T, at han ikke har forstået, at F ikke havde lyst. F's modstand vil altså tale for, at T har indset, at hun ikke medvirkede frivilligt til det seksuelle samvær, og dermed at der er handlet forsættligt.

Ligesom i dommen fra 2005, har man fundet, at der lå en stiltiende trussel i situationen, da voldtægten foregik på et øde sted, hvor F ikke havde mulighed for at tilkalde hjælp. Der har altså ikke været tale om udtalte trusler eller egentlig anvendelse af vold. Dette kan støtte T's forklaring om, at han ikke har været klar over, at F ikke medvirkede frivilligt, idet han ikke direkte har truet hende eller anvendt vold overfor hende. At der dog lå en underliggende trussel i situationen, kan tale for, at selvom T måske ikke var klar over det, så burde han have været det, og at han dermed har handlet groft uagtsomt.

Man har dog lagt til grund, at T med et tag i hendes jakke har skubbet F ned bagerst i bussen. Sammenholdt med, at man har fundet det bevist, at F har bedt T om at lade være flere gange i forløbet, er det en fjerntliggende konklusion, at T ikke skulle have vidst, at F ikke medvirkede frivilligt til det seksuelle samvær.

Derfor kan jeg heller ikke forestille mig, at der består nogen særlig mulighed for, at forholdet her var blevet nedsubsumeret til groft uagtsom voldtægt, hvis denne mulighed havde foreligget. Det taler yderligere herimod, at der er tale om en overfaldsvoldtægt, hvilket alt andet lige må betyde, at det er mere nærliggende for gerningsmanden at forstå, at F ikke har medvirket frivilligt. Desuden har både by- og landsret fundet, at der var tale om direkte forsæt, og vi befinder os derfor langt fra grænsen til uagtsomhed.

Det skal bemærkes, at der i sagen er et meget begrænset bevismateriale, idet de reelle beviser groft sagt består af F's og T's forklaringer. Som ovenfor anført behøver man ikke se bort fra hele T's forklaring for at dømme ham for groft uagtsom voldtægt. Så hvis man har været betænkelig ved at forkaste hans forklaring helt, kunne man have valgt denne løsning i stedet. Det skal hertil nævnes, at der var dissens i landsretten, hvilket meget vel kunne skyldes, at man ikke fandt, at F's forklaring var til domsfældelse tilstrækkeligt bevis.

5.2.3.1. Norsk retspraksis

Af retspraksis fra Norge, der minder om denne sag, kan nævnes dommen LB-2009-131786. I denne dom blev tiltalte fundet skyldig i groft uagtsom voldtægt. Omstændighederne var, at tiltalte passede forurettede op en nat, hvor hun var på vej hjem fra byen. Han havde sin penis fremme, og spurgte, om hun kunne hjælpe ham. Forurettede blev bange, da hun vurderede, at tiltalte var psykisk uligevægtig, og hun prøvede derfor at tale udenom. Da det ikke lykkedes, gik hun med til at have seksuelt samvær med ham, fordi hun frygtede for sit liv.

Om tilregnelsen er det lagt til grund, at tiltalte har foretaget en fejlbedømmelse der er stærkt bebrejdelseværdig, idet han ikke har forstået, at hans opførsel har fremkaldt stærk frygt hos forurettede. Det ses igen, at forurettede ikke har gjort modstand, hvilket nok er grunden til, at der ikke er sket domfældelse for forsætlig voldtægt.

Lagmannsretten⁷⁶ udtalte i forbindelse med denne sag, at selvom sagen ikke ligner en typisk overfaldsvoldtægt, har tiltaltes opførsel skabt ligeså stor frygt, som hvis han havde overfaldet forurettede. Tiltalte blev idømt 1 års fængsel.

Sagen minder om dommen U.2005.690.H, da den også er blevet bedømt som en overfaldsvoldtægt. Desuden er der hverken i den danske eller norske dom brugt egentlig vold eller udtalte trusler men alene udvist en truende adfærd.

5.2.4. U.2016.3880.Ø

Selvom de tiltalte blev frifundet i byretten, er der ingen grund til at tro, at en subsidiærpåstand om overtrædelse af § 228 a ville have ændret herved. Grunden til frifindelsen var nemlig, at man ikke fandt det bevist, at forurettede (F) havde befundet sig i en tilstand, hvor hun ikke kunne gøre

⁷⁶ Den norske landsret.

modstand. Man fandt altså ikke, at de objektive gerningsbetingelser var opfyldt. Da en bestemmelse om uagtsom voldtægt ikke ville ændre de objektive gerningsmomenter, kan en sådan bestemmelse ikke antages at ændre ved udfaldet.

Desuden gik tiltalen på, at F var i en tilstand, hvor hun ikke kunne gøre modstand. Da denne forbrydelse allerede er kriminaliseret i uagtsom form, jf. straffelovens § 228, er spørgsmålet om nedsubsumtion udelukket, da muligheden eksisterede i forvejen.

Man kan dog alligevel se på, hvilke momenter der taler for og imod, at forholdet kunne anses som en uagtsom voldtægt.

Når man har fundet det bevist, at F har befundet sig i en tilstand, hvor hun ikke har været i stand til at gøre modstand, er det svært at se, hvordan forholdet ikke skulle være forsætligt. Det er svært at forestille sig en tilstand, hvor man ikke er i stand til at gøre modstand, hvor dette ikke i det mindste forekommer sandsynligt for den, der gennemfører samlejet. Og selv hvis det ikke forekommer vedkommende sandsynligt, men dog som en mulighed, vil der stadig være mulighed for at anse forholdet som forsætligt – enten som positiv indvilgelse eller bevidst uvidenhed. Det støttes da også af, at bestemmelsen i straffelovens § 228 yderst sjældent har været brugt i relation til F's tilstand.

Man kunne måske have anvendt bestemmelsen i forhold til T1 i forhold 1, hvis man havde troet på, at han stoppede sit forehavende da F faldt sammen. Dette tyder nemlig på, at hvis han havde vidst, at F var i en hjælpeløs tilstand, ville han ikke have gennemført samlejet. Man har dog ikke lagt denne del af T1's forklaring til grund, da den ikke harmonerer med fundet af hans sædceller i F's vagina.

Også det forhold, at man har fundet det bevist, at T2 og T3 har snakket om voldtægt og om, at F var "helt væk" på vej hjem fra festen, må tale afgørende imod, at der alene er tale om et uagtsomt forhold.

I det hele taget må det konkluderes, at forholdene i denne sag ikke kan anses som uagtsomme. Som nævnt eksisterede muligheden for at subsumere forholdet til uagtsom voldtægt da også allerede, uden at man valgte at gøre brug af den.

5.2.4.1. Norsk retspraksis

I norsk ret findes der mange eksempler på sager, hvor tiltalte er blevet dømt for groft uagtsom voldtægt ved at skaffe sig samleje med en forurettet, der befandt sig i en tilstand, hvor hun ikke kunne gøre modstand.

Som eksempel herpå kan nævnes dommen HR-2006-685-A, hvor forurettede i løbet af en bytur var blevet så beruset, at hun måtte køres hjem af nogen venner og bekendte. I bilen på vej hjem kysede tiltalte og forurettede. Efter forurettede var blevet lagt i seng, blev tiltalte tilbage, sneg sig ind til forurettede og gennemførte samleje med hende, mens hun sov. Tiltalte blev i dette tilfælde idømt 9 måneders fængsel inklusive to andre forhold.

Om tiltaltes tilregnelser anføres det, at handlemåden ligger tæt op af forsæt, selvom han og forurettede har kysset i bilen på vej hjem fra byen.

Desuden er der dommen LB-2010-123543, hvor tiltalte blev dømt for groft uagtsom voldtægt, idet han havde slæbt⁷⁷ forurettede, som han havde fundet udenfor i sanseløst beruset tilstand, med op på sit hotelværelse og gennemført samleje med hende. Tiltalte blev i dette tilfælde idømt fængsel i 1 år og 3 måneder.

Her anføres det også, at tiltaltes handlinger ligger tæt på grænsen til forsæt. Retten kan dog ikke udelukke, at forurettede før samlejet kan have givet signaler, som tiltalte har mistolket som villighed. Igen er der altså lagt vægt på forurettedes opførsel før det seksuelle samvær.

Endvidere kan nævnes dommen TOSLO-2009-138280, hvor tiltalte blev dømt for groft uagtsom voldtægt, idet han havde samleje med forurettede, der sov og var beruset. Forholdet foregik efter en fest, hvor tiltalte flere gange var blevet afvist af forurettede, hvorefter de havde lagt sig til at sove i en seng (sammen med nogle andre). Her havde tiltalte igen gjort tilnærmelser til forurettede, hvilket hun igen havde afvist. Da forurettede herefter var faldet i søvn, havde tiltalte gennemført samleje med hende. Tiltalte blev idømt 6 måneders fængsel under hensyntagen til hans specielle personlige forhold.

Om tilregnelsen er det lagt til grund, at der ikke kan blive tale om forsæt, da man ikke kan se bort fra tiltaltes forklaring om, at han tolkede forurettedes signaler som samtykke. Der er herved også

⁷⁷ Forurettede var ikke i stand til at gå selv.

lagt vægt på, at tiltalte havde visse handicap, og dermed begrænsede sociale evner. Man finder derimod, at der er handlet uagtsomt. Dette baseres på, at forurettede havde afvist tiltalte flere gange, og at tiltalte vidste, at forurettede var beruset. Han kunne derfor ikke regne med, at de fysiske signaler han opfattede var udtryk for samtykke fra forurettede. Der er altså lagt vægt på forurettedes handlinger før det passerede, og på tiltaltes individuelle forudsætninger.

5.2.5. Delkonklusion

Ligesom ved vurderingen af den tiltaltes forsæt, jf. afsnit 4.3, ville forurettedes opførsel op til og under det seksuelle samvær have en stor betydning. Hvis forurettede ikke har gjort modstand og desuden har været inddadende inden det seksuelle samvær, vil det tale imod, at tiltalte burde have vidst, at forurettede ikke medvirkede frivilligt. Modsat kan det både tale for, at tiltalte *har og burde have* vidst, at forurettede ikke medvirkede frivilligt, hvis forurettede har gjort modstand eller sagt fra før eller under det seksuelle samvær. Hvis der er gjort betydelig modstand, er det svært at forestille sig, at tiltalte ikke har haft nogen grad af forsæt, og en bestemmelse om uagtsom voldtægt vil næppe finde anvendelse i sådanne tilfælde.

Det ses da også af retspraksis fra Norge, at man har lagt vægt på forurettedes opførsel og/eller eventuelle modstand.

Også de objektive omstændigheder ved det seksuelle samvær må antages at få betydning for vurderingen af gerningsmandens uagtsomhed. Hvis det seksuelle samvær er foregået under "usædvanlige" omstændigheder, er det mere nærliggende at finde, at gerningsmanden har handlet uagtsomt, da der er en øget grund til at tro, at forurettede ikke medvirker frivilligt til det seksuelle samvær. Dette sås da også af norsk retspraksis.

Sådanne objektive omstændigheder blev også tillagt vægt ved vurderingen af gerningsmandens forsæt, jf. afsnit 4.3.

Desuden kan det nævnes, at karakteren af den anvendte tvang naturligvis også vil have en betydning. I de gennemgåede sager er der enten ikke anvendt egentlig vold eller kun anvendt begrænset vold. Det er desuden kun i dommen U.2004.2839.Ø, at det er fundet bevist, at der er udtalt egentlige trusler. I dommene U.2005.753.H og U.2008.690.H var der kun med sikkerhed tale om i situationen underliggende trusler. At gerningsmanden ikke direkte har truet eller anvendt vold mod forurettede, vil tale imod, at han har været klar over, at hun har følt sig truet til det

seksuelle samvær. At der ligger en underliggende trussel i situationen, vil tale for, at gerningsmanden *burde* have indset, at forurettede var påvirket af denne trussel. Hvor der er anvendt omfattende vold eller trusler, vil det være mere sandsynligt, at gerningsmanden har indset, at forurettede var påvirket af dette. En bestemmelse om uagtsom voldtægt vil derfor primært kunne anvendes i tilfælde, hvor der er anvendt begrænset vold eller trusler. Det bemærkes dog, at der i alle de gennemgåede sager er sket domfældelse i landsretten, og bestemmelsen om forsætlig voldtægt finder derfor også anvendelse på sådanne situationer.

I dommene U.2005.753H og U.2016.3880.Ø skyldtes frifindelserne i byretten, at man ikke fandt, at de objektive gerningsbetingelser var opfyldt, blandt andet fordi man ikke kunne sige med sikkerhed, hvad der var foregået. Problemer vedrørende bevis for de objektive gerningsmomenter kan ikke løses ved en kriminalisering af uagtsom voldtægt, da en sådan bestemmelse ikke vil ændre ved de objektive kriterier.

Forløbsbestemte beviser i form af gerningsmandens opførsel efter det seksuelle samvær, vil ikke være relevante for vurderingen af om der er handlet uagtsomt, da gerningsmanden i sådan et tilfælde ikke selv er klar over, at det der er foregået var en voldtægt. Sådanne beviser kan snarere tale for, at der netop er handlet forsætligt.

I det hele taget må det konkluderes, at ved vurderingen af om gerningsmanden har handlet groft uagtsomt i forbindelse med en voldtægt, vil der blive lagt vægt på mange af de samme momenter, som der lægges vægt på ved vurderingen af, hvorvidt gerningsmanden har handlet forsætligt.

Det kan desuden konkluderes, at der ikke i nogen af de gennemgåede domme ses at være en nærliggende mulighed for, at forholdene ville blive nedsubsumeret til groft uagtsom voldtægt, såfremt dette var en mulighed.

Der er herved ikke taget stilling til, om indførslen af en bestemmelse om groft uagtsom voldtægt ville medføre en generel risiko for nedsubsumering.

Det forhold, at det har været muligt at finde lignende retspraksis fra Norge, hvor forholdene er blevet bedømt som groft uagtsomme fremfor forsætlige, tyder på, at forhold, som anses som

forsætlige i Danmark, bliver bedømt som uagtsomme i Norge⁷⁸. Denne konklusion kan skyldes, at der bevidst er valgt domme, hvor der ikke er anvendt omfattende vold eller trusler og som ligger i "grænseområdet".

5.3. Juridisk litteratur

Kriminalisering af uagtsom voldtægt har været til debat flere gange. I den forbindelse er der blevet skrevet flere juridiske artikler om emnet. I det følgende afsnit vil der blive redegjort for de mest væsentlige argumenter i disse artikler, og der vil blive foretaget en diskussion af disse med udgangspunkt i resultaterne af den foretagne analyse.

5.3.1. Vagn Greve: Bør forsæt være almindelig strafbarhedsbetingelse

I Festskrift Till Hans Thornstedt skriver Vagn Greve en artikel med titlen: Bør forsæt være en almindelig strafbarhedsbetingelse?

Som det fremgår af titlen, omhandler artiklen ikke alene kriminaliseringen af uagtsom voldtægt, men også hvorvidt udgangspunktet om, at vi alene straffer forsætlige lovbrud, bør forlades. I artiklen behandler Vagn Greve dog også spørgsmålet om uagtsom voldtægt, hvorfor artiklen er relevant i denne sammenhæng.

Vagn Greve anfører i artiklen, at selvom udgangspunktet i dansk ret er, at vi kun straffer de forsætlige overtrædelser, harmonerer dette ikke med virkeligheden, idet højst en tiendedel af de mennesker, der hvert år straffes i Danmark, straffes for forseelser, der ikke også kan straffes i uagtsom form, og derfor: *"kræver det en veludviklet evne til abstrakt tankegang at se forsæt som gældende rets hovedregel og uagtsomhed som en atypisk strafbarhedsbetingelse"*.

Vagn Greve anfører desuden, at strafværdighed kan betragtes som en sum, hvori indgår de objektive og subjektive gerningsmomenter. Når den ene del er lille (mindre strafværdig), må den anden være stor (mere strafværdig). Hermed menes, at de mindre alvorlige forbrydelser burde kræve den højeste grad af tilregnelser, mens man i de mere alvorlige forbrydelser kan nøjes med en mindre grad af tilregnelser. Imidlertid forholder det sig lige omvendt i dansk ret, idet nogen af de mest alvorlige forbrydelser kun kan straffes i forsætlig form, mens der til de mindre alvorlige forbrydelser (for eksempel særlovovertrædelser) alene kræves uagtsomhed. Vagn Greve beskriver

⁷⁸Se nærmere om norsk ret i afsnit 5.4

dette som en "omvendt verden", der kun kan finde sin begrundelse i traditionen.

I denne argumentation tager Vagn Greve dog meget lidt hensyn til tiltalte, idet tilstanden også må antages at skyldes, at de alvorligste forbrydelser straffes hårdest. Man ønsker næppe at idømme hårde (og potentielt mere stigmatiserende) straffe på et mere usikkert grundlag.

Vagn Greve anfører desuden, at det forekommer noget tilfældigt, at uagtsom voldtægt ikke er kriminaliseret i Danmark. Han henviser her til, at det fremgår af straffelovudkastet fra 1912, at det blev foreslået at kriminalisere uagtsom voldtægt, da den manglende hjemmel utvivlsomt var en mangel. Herefter gennemgår artiklen kort de forslag til kriminalisering, der blev stillet, og de argumenter der blev fremført imod disse forslag. Der skal ikke i denne forbindelse siges så meget om de argumenter der dengang (i 1920'erne) blev fremført, udover, at det kvindesyn der ligger bag argumenterne, næppe harmonerer med et moderne kvindesyn. Vagn Greves pointe med gennemgangen er da også bare, at vi meget vel kunne have fået en bestemmelse om uagtsom voldtægt i dansk ret.

Til støtte for, at uagtsom voldtægt bør kriminaliseres, nævner Vagn Greve nogle domme, hvori der er sket frifindelse på grund af manglende forsæt, og hvor der efter hans mening kunne være sket domfældelse for uagtsom voldtægt.

Han nævner blandt andet Østre Landsrets dom af 28. juni 1982, hvor en mand blev frifundet for voldtægt, da man ikke ville tilsidesætte hans forklaring om, at han troede, forurettede medvirkede frivilligt til det seksuelle samvær. Sagens omstændigheder var i korte træk, at tiltalte tog forurettede (en 16-årig pige) med op at køre i sin varevogn. Forurettede gik med til at blive kørt hjem, da hun følte sig presset. På et tidspunkt standsede tiltalte bilen og sagde til forurettede, at hun skulle gå om i varerummet, hvor de herefter havde samleje m.m. Man lagde forurettedes forklaring om hændelsesforløbet til grund, herunder at hun var bange og derfor "gik i baglås". Man fandt dog ikke grund til at tilsidesætte tiltaltes forklaring om, at han havde opfattet forurettedes deltagelse som frivillig⁷⁹.

⁷⁹ Greve har også brugt denne dom som eksempel i denne artikel: <http://www.bt.dk/krimi/frifundet-fordi-pigen-ikke-skreg>. Besøgt den 28. maj 2017

Vagn Greve nævner denne dom for at understrege, at uagtsom voldtægt ikke er en rent akademisk konstellation, men rent faktisk vil kunne forekomme i praksis. Det er her relevant at indskyde, at den af Vagn Greve nævnte dom har stærke lighedspunkter med dommen U.2008.690.H.

Forskellen ses at ligge i, at man i dommen fra 1982 ikke har villet forkaste tiltaltes forklaring helt, hvilket man har gjort i dommen fra 2008. Det kunne tyde på, at retspraksis har udviklet sig i retning af en mere vidtgående bedømmelse af, hvornår der foreligger forsæt.

Vagn Greve anfører desuden, at selvom en bestemmelse om uagtsom voldtægt måske ville have begrænset anvendelse i praksis, taler dette ikke afgørende imod, at en sådan bestemmelse skal indføres. Som eksempel på bestemmelser, der anvendes i meget begrænset omfang i praksis, nævner han bestemmelsen om uagtsom bigami. Mere nærliggende er det måske at nævne, at uagtsom voldtægt i forbindelse med forurettedes forsvarsløse tilstand også er kriminaliseret, selvom bestemmelsen har spillet en meget ringe rolle i praksis. Straffelovrådet overvejede i forbindelse med BET 2012.1534 at afskaffe bestemmelsen, men fandt ikke grund hertil.

Vagn Greve tager desuden spørgsmålet op, om en bestemmelse, der rammer det ubeviselige forsæt, også vil kunne komme til at ramme handlinger, der ikke er strafværdige. Som argument imod denne fare anføres det, at der med en bestemmelse om uagtsom voldtægt stadig vil kræves, at både de objektive og subjektive gerningselementer er opfyldt, hvilket taler imod denne fare. For at uddybe hans argument kan det tilføjes at for, at de objektive gerningsmomenter i voldtægt er opfyldt, skal der (blandt andet) være anvendt enten mekanisk eller kompulsiv tvang, eller forurettede skal have befundet sig i en tilstand eller situation, hvor vedkommende ikke kunne gøre modstand. Allerede hvor dette er opfyldt, er risikoen for at ramme gerninger, der ikke er strafværdige, mindsket. Også henset til, at flere af disse gerningsmomenter er/kan være kriminelle handlinger i sig selv⁸⁰. Når der dertil kommer, at gerningsmanden skal have handlet uagtsomt, altså at det skal være bebrejdellesværdigt, at han ikke har indset, at der er årsagssammenhæng mellem tvangen eller forurettedes tilstand/situation og samlejet, er det svært at se, hvordan dette kunne komme til at ramme handlinger, der ikke er strafværdige. En risiko, der desuden kan minimeres ved at gøre *grov* uagtsomhed til det subjektive gerningsindhold.

⁸⁰ Det gælder vold (§ 244), trusler (§ 266) og ulovlig tvang (§ 260). Det er indres dog, at voldsbegrebet i § 216 ikke er sammenfaldende med begrebet i § 244.

Desuden behandler Vagn Greve det princip, at man kun bør anvende strafansvar på områder, hvor det er klart påkrævet. Behovet kan mangle, fordi der er tale om en interesse, der ikke er beskyttelsesværdig, eller fordi interessen allerede er tilstrækkeligt beskyttet. Vagn Greve udtrykker det således: *"Hvad er det for interesser, som kun fortjener beskyttelse mod vilde krænkelser, men ikke mod angreb, der begås af sjuskeri, sløseri o.s.v?"*. Hans argument er naturligvis af mere generel karakter grundet artiklens formål, men det har også interesse, når det kommer til spørgsmålet om uagtsom voldtægt. Den seksuelle integritet er vel netop et område, der er stærkt beskyttelsesværdigt. Udviklingen har i flere år gået i retning af en udvidet beskyttelse af dette område, og strafniveauet for voldtægt er da også hævet flere gange.

5.3.2. Gorm Toftegaard Nielsen: Han kom til at voldtage

Som svar på Vagn Greves forslag om at kriminalisere uagtsom voldtægt skrev Gorm Toftegaard Nielsen en artikel i dagbladet Det Fri Aktuelt i 1992.

Gorm Toftegaard kritiserer her Vagn Greves forslag for at være virkelighedsfjernt, idet man ikke kan sammenligne voldtægt med andre grove forbrydelser, der er kriminaliseret i uagtsom form. Gorm Toftegaard anfører i den forbindelse: *"Voldtægtssagerne vedrører imidlertid en helt anden virkelighed. Det afgørende er her tvangen, og at tiltalte skulle have tvunget en kvinde til samleje uden at vide det, er ret usandsynligt"*.

Toftegaard har ret for så vidt, at det er svært at forestille sig, at gerningsmanden skulle have tvunget forurettede ved vold eller udtalte trusler uden at vide det. Men når det nu er helt klart i retspraksis, at tvangen også kan bestå i en uudtalt trussel eller en truende adfærd, da er det ikke så fjern en tanke, at gerningsmanden ikke har opfattet den.

Desuden kan der sagtens tænkes den situation, at gerningsmanden har truet eller udøvet vold mod forurettede med forsæt, men ikke har forstået, at det er disse trusler eller den anvendte vold, der har været afgørende for, at samlejet er opnået. Hvis man i sådan et tilfælde finder, at gerningsmanden *burde* have forstået, at truslerne eller den anvendte vold var bestemmende for forurettedes adfærd, da kan der blive tale om uagtsom voldtægt. Et oplagt eksempel er dommen U.2004.2839.Ø, hvor man i byretten fandt, at tiltalte havde truet forurettede på livet og taget hende på halsen. Man fandt dog ikke, at tiltalte var klar over, at disse handlinger havde været bestemmende for forurettedes adfærd, hvorfor der skete frifindelse. I et sådant tilfælde, kan der sagtens blive tale om, at tiltalte har udvist uagtsom adfærd.

I artiklen hævdes det desuden, at der er så forskellige opfattelser af seksualadfærden, at det ville være umuligt at bedømme, hvad gerningsmanden *burde* have indset.

Uagtsomhedsvurderingen beror blandt andet på, hvad der er normal adfærd i en given situation, og jeg må give Toftegaard ret i, at på det seksuelle område er normerne meget forskellige, og det kan derfor være svært at slå fast, hvad der er den normale adfærd. Det skal dog også nævnes, at det ses i den nuværende retspraksis, at der faktisk lægges vægt på de objektive forhold omkring det seksuelle samvær ved vurderingen af forsættet. Således fremgik det tydeligt af landsretsdommen i U.2005.753.H, at man havde lagt vægt på omstændigheder såsom tid og sted for det seksuelle samvær og den korte tid, forurettede havde været til festen.

Det kan desuden anføres, at når man er i stand til at bedømme ud fra gerningsmandens handlinger, hvad han *har* vidst, må det også være muligt at bedømme, hvad han *burde* vide. Det vil naturligvis altid bero på en subjektiv vurdering af, hvordan man synes gerningsmanden brude have handlet i stedet. Derfor vil det også være ønskeligt, at begrænse anvendelsen af en bestemmelse om uagtsom voldtægt til de tilfælde, hvor det er ganske klart, at tiltaltes opførsel har været bebrejdselsværdig – altså til groft uagtsomme tilfælde.

Så selvom det ganske givet vil være en svær opgave at vurdere, hvornår en seksuel adfærd er bebrejdselsværdig, vil det for mig at se ikke være umuligt, og det er for øvrigt allerede et moment, der tillægges betydning.

Til slut skriver Toftegaard, at straffen for uagtsomt manddrab typisk er en bøde på 3-4.000 kr.⁸¹, og derfor ville straffen for uagtsom voldtægt blive en bøde af så ringe en størrelse, at forurettede ville føle det som en hån. Det må antages, at hvis strafniveauet var bøde, må dette alt andet lige føles mindre krænkende for forurettede, end hvis alternativet var frifindelse.

Desuden ses det i norsk retspraksis, at der anvendes fængselsstraf for groft uagtsom voldtægt.

5.3.3. Hanne Rahbæk: Kan man komme til at begå voldtægt?

I forlængelse af dommen U.2005.753.H, der gav anledning til diskussion om kriminaliseringen af uagtsom voldtægt, skrev Hanne Rahbæk en artikel om emnet i tidsskriftet Lov og Ret. Rahbæk er (ligesom Toftegaard) kritisk overfor kriminaliseringen af uagtsom voldtægt.

⁸¹ Artiklen er fra 1992, og det nævnte strafniveau passer derfor næppe med retstilstanden i dag.

Som et af argumenterne herfor angiver Rahbek, at området for seksualitet er et af de områder, hvor der er størst forskelle i opfattelsen af, hvad der er normalt og acceptabelt. Derfor kan det være svært at fastlægge normer for, hvordan en gerningsmand burde have handlet og dermed også, om han har handlet uagtsomt. På dette punkt er Rahbek altså enig med Toftegaard. Om dette argument henvises derfor til gennemgangen af Toftegaards artikel.

Rahbek argumenterer endvidere for, at bestemmelsen næppe vil få nogen større betydning i retspraksis og referer i den forbindelse til, at den daværende bestemmelse i § 226 (nuværende 228), om gerningsmandens uagtsomhed i forhold til offerets alder eller mentale tilstand, kun er blevet brugt ganske få gange, ligesom den norske bestemmelse om uagtsom voldtægt kun var brugt få gange på tidspunktet.

Sammenligner man med bestemmelsen i § 228, er det sandsynligvis rigtigt, at en bestemmelse om uagtsom voldtægt kun vil blive anvendt et fåtal af gange, men dette er vel ikke ensbetydende med, at bestemmelsen ikke bør indføres. Hvis man finder, at uagtsom voldtægt er en strafværdig handling, bør den kunne straffes, uanset at det ville forekomme sjældent.

Når man nu er inde på § 228, kan det nævnes, at selvom det har været diskuteret at ophæveden, da den ikke spiller nogen rolle i retspraksis⁸², har man valgt at videreføre bestemmelsen.

Rahbek tager (ligesom Toftegaard) også emnet om straffniveauet op. Her skriver Rahbek, at når straffen for uagtsomt manddrab i de fleste sager er dagbøder, og da uagtsomt manddrab er grovere end uagtsom voldtægt, da vil straffniveauet for uagtsom voldtægt også ligge omkring dagbøde-niveau, hvilket vil opleves som utilfredsstillende for den kvinde, der føler sig voldtaget. Igen må det anføres, at hvis alternativet er frifindelse, må retsfølelsen nødvendigvis krænkes mindre af, at gerningsmanden dog findes skyldig, selvom han kun idømmes en bøde. Dette bekræftes også af Joan-Søstrene, der i mange år har arbejdet med rådgivning af voldtægts ofre⁸³.

⁸² BET.2012.1534, s. 456

⁸³ Joan-Søstrene: Uagtsom voldtægt – Den straffri forbrydelse

5.3.4. Straffelovrådets betænkning om seksualforbrydelser

I Straffelovrådets betænkning om seksualforbrydelser⁸⁴ behandles blandt andet spørgsmålet om, hvorvidt uagtsom voldtægt bør kriminaliseres.

I betænkningen udtrykkes det, at en bestemmelse om uagtsom voldtægt vil være anvendelig i de situationer, hvor man finder, at der objektivt set er tale om voldtægt, men hvor gerningsmanden ikke har indset, at samlejet ikke er frivilligt fra forurettedes side. Sådanne situationer vil navnlig kunne forekomme i de tilfælde, hvor voldsanvendelsen eller truslerne har været af beskeden karakter. Som eksempel nævnes den situation, hvor der er tale om en ikke-udtalt trussel. Dette harmonerer med anden gennemgang af sagerne U.2005.753.H og U.2008.690.H, hvor det anførtes at det forhold, at der var tale om uudtalte trusler kunne tale for, at forholdet kunne anses som værende uagtsomt. I betænkningen antager man desuden, at situationen hyppigst vil kunne forekomme i forbindelse med kontakt- eller parvoldtægt.

Til støtte for kriminaliseringen af uagtsom voldtægt anføres det, at handlingen i sig selv vil være strafværdig. Hvis en gerningsmand har udøvet tvang mod en forurettet og burde forstå, at samlejet var en konsekvens af dette, er der tale om en strafværdig situation. Spørgsmålet om strafværdighed blev ligeledes behandlet af Vagn Greve i den ovenfor gennemgåede artikel. Dette støtter min ovenfor beskrevne opfattelse, at en bestemmelse om uagtsom voldtægt næppe vil ramme situationer, der ikke er strafværdige. For yderligere at sikre at kun strafværdige handlinger rammes, kan man begrænse en sådan bestemmelse til kun at gælde den *groft* uagtsomme voldtægt.

Til støtte for en sådan bestemmelse anføres endvidere, at bestemmelsen kunne hævdes at have en kriminalpræventiv virkning, idet den ville understrege, at seksuelle forhold bør bygge på frivillighed, og desuden sikre domfældelser i tilfælde, hvor der ikke kan føres bevis forforsæt. Ligesom Vagn Greve skriver man desuden, at en række andre alvorlige forbrydelser i straffeloven er kriminaliseret i uagtsom form.

Imod kriminalisering af uagtsom voldtægt anføres det, at bestemmelsen ikke ville løse de bevismæssige problemer, der er ved voldtægtssager, da det i vid udstrækning vil være de samme

⁸⁴ BET.2012.1534

bevistemaer som ved forsætlig voldtægt. For det første fordi de objektive gerningsmomentervil være de samme, og for det andet fordi det vil være de samme beviser, der vil blive tillagt vægt ved bedømmelsen af uagtsomhed som ved bedømmelsen af forsæt. Dette stemmer overens med min konklusion i afsnit 4.3, nemlig at der ved vurderingen af uagtsomhed ville skulle lægges vægt på de samme beviser, som der lægges vægt på ved forsæt.

Ligesom Toftegaard⁸⁵ og Rahbek anførte i deres artikler, anføres det endvidere, at der på det seksuelle område ikke eksisterer klare handlenormer, som man på forsvarlig vis kan holde en gerningsmands handlinger op imod. Det anføres også, at man blandt andet i Norge har hævdet, at indførelse af uagtsom voldtægt vil medføre et øget fokus på offerets opførsel, hvilket ville være uheldigt. Hertil bemærker Straffelovrådet dog, at offerets opførsel allerede tillægges vægt ved vurderingen af gerningsmandens forsæt, hvorfor man ikke kan sige, om der ville komme et øget fokus på offerets opførsel. Dette stemmer overens med den i afsnit 4.2 foretagne analyse, der viste, at man i forbindelse med vurderingen af forsæt lagde stor vægt på forurettedes opførsel. Dette passer desuden med den i afsnit 5.2 foretagne analyse, der viste, at sådanne forhold også ville have betydning for vurderingen af uagtsomhed.

Desuden gøres det gældende, at der er sket en udvikling i retspraksis i retning af, at man er mere tilbøjelig til at domfælde i sager, hvor der kun er tale om beskeden vold eller trusler. Idéen om kriminalisering af uagtsom voldtægt er opstået i en tid, hvor man var mere tilbageholdende med at dømme i sådanne sager, der altså også er de sager, hvor spørgsmålet er mest relevant. Når man sammenholdt det af Vagn Greve nævnte eksempel (manden der havde samleje med den 16-årige pige bag i sin varevogn) med dommen U.2008.690.H, tydede det da også på, at der var sket en sådan udvikling i retspraksis. Man kan dog også gøre gældende, at når retspraksis er gået i retning af at udvide området for, hvad der anses som værende voldtægt, ville et naturligt næste skridt være, også at kriminalisere uagtsom voldtægt.

⁸⁵ At nogle af Toftegaards argumenter går igen i betænkningen er naturligt, da Toftegaard var en del af Straffelovrådet da betænkningen blev udarbejdet.

Desuden henvises der til, at en kriminalisering af uagtsom voldtægt kunne medføre en nedsubsumering, idet voldtægter, der reelt er forsætlige, vil blive bedømt som uagtsomme, og medføre en væsentligt mindre straf, hvilket ville være uheldigt.

Det er svært at afgøre, om der foreligger en reel risiko herfor. Det kan på den ene side anføres, at det for alle de gennemgåede domme var muligt at finde tilsvarende domme fra norsk retspraksis, hvilket kunne tyde på, at det er forhold, som vi i Danmark anser som værende forsætlige, der i Norge bedømmes som uagtsomme. På den anden side kan det anføres, at bestemmelsen i §228 har kriminaliseret uagtsom voldtægt i relation til forurettedes tilstand i mange år, men kun er blevet brugt ganske få gange. Risikoen for nedsubsumtion i dette tilfælde har derfor eksisteret i lang tid uden konsekvenser. Det må desuden anføres, at hvis en voldtægt retteligt er uagtsom, så skal den naturligvis bedømmes og sanktioneres som sådan hvis muligt. At retspraksis er gået i retning af, at der sker domfældelse i flere tilfælde kunne tyde på, at der er en risiko for, at der dømmes for forsættelig voldtægt i tilfælde, der muligvis burde være anset som uagtsomme – ihvert fald henset til bevisets stilling. Risikoen går altså begge veje.

Der peges desuden på den risiko, at voldtægt er et område, hvor der i et vist omfang indgives falske anmeldelser, og at en kriminalisering af uagtsom voldtægt vil kunne øge risikoen for fejlagtige domfældelser, hvor forurettede bevidst eller ubevidst overdriver f.eks. med hensyn til den modstand, hun har udvist.

Et sådant argument kan kun være validt, hvis det lægges til grund, at der lettere kan ske domfældelse på baggrund af en falsk forklaring der beviser uagtsomhed, end en der beviser forsæt. Der er vel ikke nogen grund til at tro, at dette er tilfældet. Det er langt hen ad vejen de samme beviser, man lægger vægt på i begge tilfælde. Forskellen består måske i, at en bestemmelse om uagtsom voldtægt primært vil ramme situationer hvor der er anvendt begrænset vold eller trusler. I sådanne situationer vil en falsk forklaring ikke "mangle" yderligere fysiske beviser. Det gør sig dog allerede gældende i forhold til for eksempel forurettedes tilstand under voldtægten, og kan derfor heller ikke uden videre være afgørende.

Risikoen for fejlagtige domfældelser vil selvfølgelig være større, fordi voldtægt netop er et område, hvor der i mange tilfælde vil være tale om "ord mod ord", hvorfor en falsk anmeldelse eller forklaring vil have en meget stor betydning. Dette er dog allerede efter den nuværende retstilstand en risiko.

En kriminalisering af uagtsom voldtægt, ville for mig at se derfor ikke medføre nogen betydelig begrænsning af tiltaltes retssikkerhed. Især ikke, hvis man begrænsede bestemmelsen til at omhandle *groft* uagtsom voldtægt.

På baggrund af en samlet vurdering af de anførte argumenter vurderer Straffelovrådet, at der ikke foreligger tilstrækkeligt grundlag for at kriminalisere uagtsom voldtægt. De mest tungtvejende argumenter er i den forbindelse, at der ikke kan ses et praktisk behov for bestemmelsen og risikoen for nedsubsumtion.

5.4. Norsk ret

I dette afsnit følger en beskrivelse af norsk ret, hvor groft uagtsom voldtægt har været kriminaliseret siden år 2000. De argumenter, der anføres for og imod en kriminalisering af uagtsom voldtægt i de norske forarbejder, sammenlignes desuden løbende med resultaterne af den foretagne analyse. Norsk retspraksis om uagtsom voldtægt vil ikke blive gennemgået i denne sammenhæng, men der henvises til de eksempler, der er nævnt i afsnit 5.2.

Ændringen byggede på en betænkning⁸⁶ fra Seksuallovbruddsutvalget, hvor flertallet faktisk afviste idéen om at kriminalisere uagtsom voldtægt.

Det er i denne betænkning nævnt, at spørgsmålet om kriminalisering af uagtsom voldtægt primært må bero på en vurdering af strafværdigheden af de handlinger, der ville blive omfattet af bestemmelsen. Det anføres i den forbindelse, at hvis der i praksis forekommer en situation, hvor en bestemmelse om groft uagtsom voldtægt ville finde anvendelse, så er det: *"ikke tvilsomt at handlingen vil være straffverdig"*⁸⁷. Der er dog forskel på strafværdigheden for groft uagtsomme og forsætligt handlinger, hvilket bør komme til udtryk i strafudmålingen.

Det anføres desuden i betænkningen, at det har været hævdet, at en bestemmelse om groft uagtsom voldtægt vil gøre det nemmere at føre bevis for voldtægter, der i realiteten er forsætlige. Disse betragtninger finder udvalget ikke kan begrunde en kriminalisering af groft uagtsom voldtægt, da der ikke er grund til at antage, at en sådan ændring vil lette bevisproblemerne. En af grundene hertil er, at beviserne i voldtægtssager ofte består af modstridende forklaringer fra

⁸⁶ NOU 1997:23

⁸⁷ NOU 1997: 23, s. 51

forurettede og tiltalte, hvilket vil være uændret med en bestemmelse om groft uagtsomvoldtægt. Det vil stadig skulle bevises udover enhver rimelig tvivl, at der var tale om en situation, hvor det stærkt kunne bebrejdes tiltalte, at han ikke forstod, at samlejet ikke var frivilligt, men baseret på tvang. Hertil kan tilføjes, at resultatet af de foretagne analyser i afsnit 4.2 og 5.2 har vist, at det i høj grad vil være de samme momenter, man skulle lægge vægt på ved vurderingen af uagtsomhed som ved vurderingen af forsæt.

Udvalget skriver desuden, at der også må foretages en afvejning af på den ene side hensynet til tiltaltes retssikkerhed og på den anden side offerets retsbeskyttelse. Det anføres, at hensynet til den tiltaltes retssikkerhed ikke kan tale afgørende imod en kriminalisering, da kriminalisering af uagtsom adfærd allerede findes på en række områder. Udvalget finder heller ikke, at kriminaliseringen med sikkerhed vil styrke offerets retssikkerhed, fordi der vil være en risiko for nedsubsumering. Denne risiko berøres også i den danske debat.

Desuden hævdes det, at en sådan kriminalisering kunne medføre en ansvarsforskydning fra gerningsmand til offer. Dette fordi domfældelse for grov uagtsomhed forudsætter, at det stærkt kan bebrejdes gerningsmanden, at han ikke har forstået, at forurettede ikke medvirkede frivilligt til det seksuelle samvær. Det anføres, at implicit i en sådan norm, ligger et krav til forurettede om at give udtryk for, at hun ikke har lyst⁸⁸. Andenæs anfører ligeledes, at spørgsmålet bliver, om forurettedes protester var egnede til at berøve gerningsmanden hans gode tro⁸⁹.

Sådan et argument finder næppe anvendelse i dansk ret, hvor man allerede ved vurderingen af forsæt, lægger vægt på forurettedes opførsel/modstand.

Udvalget behandler desuden spørgsmålet om, om groft uagtsomvoldtægt forekommer i praksis. Udvalget anfører i den forbindelse, at henset til de objektive gerningsmomenter om vold eller trussel, der fremkalder "*frykt for noens liv eller helse*"⁹⁰, vil forsæt som regel også foreligge, når adfærden objektivt kan betegnes som voldtægt. Denne betragtning er knap så rammende på dansk ret, hvor man også anser mindre alvorlige og endda uudtalte trusler for at opfylde de objektive gerningsmomenter.

⁸⁸ NOU 1997: 23, s. 51

⁸⁹ Andenæs: Spesiell strafferett og formuesforbrytelsene, s. 147

⁹⁰ NOU 1997: 23, s. 54

På baggrund af disse argumenter kommer udvalgets flertal altså til den konklusion, at de fraråder kriminalisering af uagtsom voldtægt. Det mest tungtvejende argument i den sammenhæng ses at være, at der ikke kan ses et praktisk behov for bestemmelsen.

Uanset denne betænkning blev groft uagtsom voldtægt kriminaliseret. Begrundelsen herfor var, at en sådan kriminalisering ville forbedre ofrenes retsstilling og ikke på tilsvarende vis forringe tiltaltes retssikkerhed. Det anføres desuden, at selvom det er svært at sige, hvilken betydning bestemmelsen vil have i praksis, er enhver groft uagtsom voldtægt en voldtægt for meget, og bestemmelsen vil opfylde et behov, uanset at dette måske er lille⁹¹.

Det er anført direkte i forarbejderne, at man var i tvivl om beslutningen⁹².

I en betænkning fra 2002⁹³ blev kriminaliseringen af groft uagtsom voldtægt kritiseret og foreslået ophævet af Den Norske Straffelovskommission. Man henviste her til, at bestemmelsen i praksis vil ramme meget få overtrædelser og især finde anvendelse i tilfælde, hvor der var anvendt begrænset vold eller trusler. Desuden anføres det, at bevisproblemerne i voldtægtssager ofte knytter sig til det faktiske hændelsesforløb – en problematik, der ikke løses ved indførelsen af et andet tilregnelseskrav⁹⁴. Bestemmelsen blev ikke desto mindre videreført.

Ifølge forarbejderne til den ændrede norske straffelov⁹⁵ viser de foreløbige erfaringer fra Norge, at bestemmelsen om groft uagtsom voldtægt kun har været anvendt i mindre omfang. Det findes dog også, at bestemmelsen har betydning, eftersom flere eksempler fra retspraksis viser, at der ville være sket frifindelse for forsætlig voldtægt⁹⁶. Man finder desuden, at straffniveauet for uagtsom voldtægt ligger for lavt, da grænsen mellem forsætlig og uagtsom voldtægt er for skarp. Strafniveauet bør i stedet udtrykke den mere glidende overgang mellem grov uagtsomhed og forsæt⁹⁷.

⁹¹ Ot.prp. nr. 28 (1999-2000), s. 34-35

⁹² Ot.prp. nr. 28 (1999-2000), s. 34

⁹³ NOU 2002:4

⁹⁴ NOU 2002:4, s. 485

⁹⁵ Ot.prp. nr. 22 (2008-2009)

⁹⁶ Ot.prp. nr. 22 (2008-2009), s. 288

⁹⁷ Ot.prp. nr. 22 (2008-2009), s. 289

Erfaringerne med bestemmelsen er ligeledes behandlet i artiklen "Voldtekstlovgivning på ville veier"⁹⁸. Her undersøges det, om indførelsen af bestemmelsen om uagtsom voldtægt har medført flere domfældelser. Konklusionen er, at forholdet mellem anmeldelser og domfældelser i voldtægtssager (både uagtsom og forsætlig) er stort set uændret (der ses en meget lille nedgang), hvorfor man ikke kan sige, at bestemmelsen har medført et højere antal domfældelser⁹⁹. I artiklen konkluderes det desuden, at der muligvis er sket en nedsubsumtion, idet domfældelsesprocenten er gået en smule tilbage, *selvom* man har medtaget uagtsom voldtægt i beregningsgrundlaget¹⁰⁰. Netop risikoen for nedsubsumering har været et tema i den danske debat, og erfaringerne tyder altså på, at denne risiko er reel. Også sammenholdt med, at det var muligt at finde norske domfældelser om uagtsom voldtægt, der havde store ligheder med alle de tidligere gennemgåede danske domme om forsætlig voldtægt¹⁰¹. Det taler desuden for, at anvendelsesområdet for en bestemmelse om uagtsom voldtægt er mindre i Danmark, da nogen af de forhold, der anses som uagtsomme i Norge, anses som forsætlige i Danmark. Det støtter yderligere synspunktet om, at en bestemmelse om uagtsom voldtægt vil spille en ubetydelig rolle i praksis.

Det har da også været fremhævet i den danske debat, at en bestemmelse om uagtsom voldtægt ikke ville have nogen praktisk anvendelse. Ser man på erfaringerne fra Norge, ser det da også ud til at være rigtigt, idet bestemmelsen her har været anvendt i et begrænset omfang. Men sammenholdt med, at man anser uagtsom voldtægt for en strafværdig handling¹⁰², har det næppe den store betydning, om bestemmelsen anvendes ofte eller sjældent. Strafværdige handlinger bør straffes, uanset hvor sjældent de forekommer. Der findes da også mange andre eksempler på bestemmelser i straffeloven, der anvendes ganske sjældent, men som ikke desto mindre fortsat er kriminaliseret.

⁹⁸ Høgberg m.fl., Voldtekstlovgivningen på ville veier – straffeloven § 192

⁹⁹ Høgberg m.fl., Voldtekstlovgivningen på ville veier – straffeloven § 192, s. 234

¹⁰⁰ Høgberg m.fl., Voldtekstlovgivningen på ville veier – straffeloven § 192, s. 236. Der tages forbehold for, at artiklen er fra 2010 og tallene derfor kan have ændret sig siden

¹⁰¹ Der henvises til afsnit 5.2

¹⁰² BET 1534, s. 224

5.5. Bør uagtsom voldtægt kriminaliseres?

På baggrund af de tidligere afsnit følger her en diskussion og vurdering af, om uagtsom voldtægt bør kriminaliseres.

Den tidligere analyse har vist, at en bestemmelse om uagtsom voldtægt primært vil finde anvendelse i sager, hvor der har været anvendt begrænset vold eller trusler, og hvorforurettede har gjort beskeden eller ingen modstand. Den har desuden vist, at der i store træk vil være tale om de samme bevistemaer ved vurderingen af, om der er handlet uagtsomt, som når det i nuværende retspraksis skal vurderes, om der er handlet med forsæt. Desuden var frifindelsen i to af sagerne begrundet med, at man ikke fandt, at de objektive gerningsmomenter var opfyldt.

En kriminalisering af uagtsom voldtægt vil ikke afhjælpe dette problem, da de objektive gerningsmomenter vil forblive uændrede. Dette blev da også anført i en betænkning fra 1987, idet det anføres at: *"En bestemmelse om uagtsom voldtægt ville derfor ikke i nævneværdigt omfang bidrage til at løse væsentlige bevismæssige eller processuelle problemer i voldtægtssagerne"*¹⁰³.

Såfremt baggrunden for en eventuel kriminalisering af uagtsom voldtægt var et ønske om at lette bevisbyrden i voldtægtssager, ville en kriminalisering af uagtsom voldtægt altså ikke være den rigtige løsning. Dette bekræftes af, at der ikke ses at være sket flere domfældelser i Norge efter indførelsen af en sådan bestemmelse.

Netop fordi, det er mange af de samme momenter, der vil blive tillagt vægt ved vurderingen af, om der er handlet uagtsomt, kan det heller ikke anses som en reel risiko ved kriminalisering af uagtsom voldtægt, at der vil ske en ansvarsforskydning fra gerningsmand til offer. Det ses nemlig allerede i retspraksis, at der i høj grad lægges vægt på forurettedes opførsel ved vurderingen af tiltaltes forsæt.

Desuden kan det tilføjes, at det seksuelle område er et område med meget forskellige opfattelser af, hvad der er "normalt", hvilket besværliggør vurderingen af, hvornår der er handlet uagtsomt. Dette er dog ikke et argument, der kan få afgørende betydning, da de objektive omstændigheder ved det seksuelle samvær allerede er et moment, der tillægges betydning i den nuværende retspraksis. Der sker således allerede en form for vurdering af, hvad der er normalt, idet man

¹⁰³ BET 1987.1102, s. 24

anser nogle forhold for at pege i retning af, at gerningsmanden har været klar over, at forurettede ikke medvirkede frivilligt.

Fra flere sider har det været anført, at en bestemmelse om uagtsom voldtægt vil have en meget begrænset anvendelse i praksis. Dette må nok antages at være rigtigt, da man i retspraksis ikke er tilbageholdende med at dømme for forsætlig voldtægt i de tilfælde, der vil være det primære anvendelsesområde for bestemmelsen. Uanset dette, vil bestemmelsen dog kunne bruges i praksis, hvor man ikke med sikkerhed kan se bort fra tiltaltes forklaring om, at han troede, samlejet var frivilligt, men hvor han dog må bebrejdes, at han ikke indså, at dette ikke var tilfældet. Hvor dette er tilfældet, bør tiltalte da også dømmes og sanktioneres for et uagtsomt forhold og ikke et forsætligt.

Desuden viser erfaringerne fra Norge, at bestemmelsen har været anvendt i et begrænset omfang – men dog *har* været anvendt. Også i sager hvor man udtrykkeligt ikke har fundet, at der forelå forsæt. Dette støtter synspunktet om, at selvom bestemmelsen vil finde begrænset anvendelse, vil der stadig være et anvendelsesområde for den.

Der findes da også mange andre bestemmelser i straffeloven, der bruges meget sjældent i praksis, herunder den eksisterende kriminalisering af uagtsom voldtægt i relation til forurettedes tilstand.

Derudover kan der peges på risikoen for nedsubsumtion, altså at forhold, der rettelig er forsætlige, bedømmes som uagtsomme, da bevisbyrden så er nemmere at løfte. Imod dette argument kan anføres, at selvom uagtsom voldtægt i relation til forurettedes tilstand har eksisteret i mange år, har den kun været anvendt få gange, så her er der i hvert fald ikke sket en nedsubsumtion. Heroverfor kan det anføres, at der statistisk set *er* sket en vis nedsubsumtion i Norge, idet domfældelsesprocenten ikke er blevet højere, selvom man medtager de groft uagtsomme voldtægter i statistikken. Desuden kunne der for alle de gennemgåede danske domme findes lignende retspraksis fra Norge, hvor forholdet er blevet bedømt som groft uagtsomt. Dette kunne tale for, at der også i Danmark ville ske en vis nedsubsumtion, hvis uagtsom voldtægt blev kriminaliseret. Det taler dog snarere for, at en bestemmelse om uagtsom voldtægt ville have et mere begrænset anvendelsesområde i Danmark end i Norge. Man kunne også vende argumentationen om og sige, at man måske i Danmark dømmer for forsætlig voldtægt i tilfælde, der rettelig må anses som uagtsomme.

Man kan næppe heller både argumentere for, at bestemmelsen ville have begrænset anvendelse,

og at der er risiko for nedsubsumtion. En sådan nedsubsumtion ville så i hvert fald kun forekomme i begrænset omfang.

Mod kriminalisering af uagtsom voldtægt har det desuden været anført, at uagtsomme forbrydelser straffes mildere end forsætlige og typisk kun med bøde, og at det ville virkestødende (især for forurettede) med et sådant straffniveau på voldtægts-området. Hertil må det anføres, at hvis alternativet er frifindelse, må det alt andet lige være mindre stødende for forurettede, hvis gerningsmanden idømmes en bøde. Desuden vil en domfældelse fremfor en frifindelse også have andre ønskelige følger for forurettede, herunder i erstatningsmæssig henseende. Sådanne spørgsmål skal dog ikke diskuteres i denne sammenhæng.

Det kan tilføjes, at det ses af retspraksis i Norge, at man straffer groft uagtsom voldtægt med fængselsstraf.

Endeligt kan det påpeges, at der både i de danske og norske forarbejder er enighed om, at hvis uagtsom voldtægt forekommer i praksis, så er der uden tvivl tale om en strafværdig handling. Når man ser på de objektive gerningselementer i voldtægt sammenholdt med, at det skal kunne bebrejdes gerningsmanden, at han ikke indså, at forurettede ikke medvirkede frivilligt til samlejet, er der da heller ingen tvivl herom. Strafværdigheden må for øvrigt være endnu mere sikker, dersom man gør *grov* uagtsomhed til tilregnelseskrav. Når der er enighed om, at uagtsom voldtægt utvivlsomt er en strafværdig handling, skal der tungtvejende argumenter til for at vælge *ikke* at kriminalisere det.

Et sådant tungtvejende argument kunne være tiltaltes retssikkerhed. Det har været anført, at voldtægt er et område, der til en vis grad er præget af falske anmeldelser og forklaringer, hvorfor tiltaltes retssikkerhed kunne blive yderligere truet af, at man nedsatte tilregnelseskravet til grov uagtsomhed. Tiltaltes retssikkerhed ses allerede at være udfordret på den måde, at forurettedes forklaring kan være det eneste reelle bevis i en fældende dom. Man kan derfor hævde, at det er betænkeligt at udfordre tiltaltes retssikkerhed yderligere ved at nedsætte tilregnelseskravet. Men selvom man nedsætter tilregnelseskravet til grov uagtsomhed, vil denne jo stadig skulle bevises. Tiltalte vil stadig have sine retsgarantier, herunder at enhver rimelig tvivl skal komme ham til gode. Når man sammenholder dette med, at det tidligere er konkluderet, at bevistemaerne ved

uagtsomhed og forsæt i høj grad vil være de samme, er det svært at se, at kriminaliseringen af uagtsom voldtægt skulle være en betydende udfordring for tiltaltes retssikkerhed.

Samlet set vurderes det, at hvis formålet er flere domfældelser eller en lettet bevisbyrde i voldtægtssager, er en kriminalisering af uagtsom voldtægt ikke den rigtige løsning, da bevistemaerne i høj grad vil være de samme (endog med den udfordring, at der ikke er faste normer på det seksuelle område), ligesom bestemmelsen må antages at få en begrænset rolle i praksis.

Men ud fra det udgangspunkt, at groft uagtsom voldtægt er en åbenbart strafværdig handling, må udgangspunktet være, at der bør ske en kriminalisering. Der ses ikke at være nogen argumenter, der taler så afgørende imod en kriminalisering, at dette udgangspunkt bør fraviges.

6. Konklusion

På baggrund af den i afsnit 4.2 foretagne analyse kan der ses en tendens i forhold til, hvilke momenter der tillægges vægt ved vurderingen af forsæt i voldtægtssager. Det drejer sig blandt andet om forløbs- og situationsbestemte beviser i form af forurettedes opførsel før, under og efter det seksuelle samvær. Manglende modstand under og en indladende opførsel inden det seksuelle samvær kan tale imod tiltaltes forsæt, ligesom det tillægges vægt, hvordan forurettede forholder sig efter det passerede. Der lægges også vægt på tiltaltes opførsel efterfølgende, herunder sindsstemning og den måde, det seksuelle samvær omtales.

Desuden vil situationsbestemte beviser i form af de objektive omstændigheder ved det seksuelle samvær blive tillagt betydning. Herunder "usædvanlige" momenter som antallet af deltagere i det seksuelle samvær samt hvor og hvornår, det er foregået. Desuden vil der blive lagt vægt på karakteren af den tvang, der er benyttet. Des mere omfattende vold eller trusler, der er anvendt, des stærkere taler det for gerningsmandens forsæt. Det betyder også, at en bestemmelse om uagtsom voldtægt primært vil finde anvendelse i sager, hvor der er anvendt ubetydelig vold eller trusler, eller måske kun udtalte trusler. Der sker dog også domfældelse for forsætlig voldtægt i sådanne sager.

De momenter, der vil skulle tillægges vægt ved vurderingen af, om der er handlet uagtsomt i forbindelse med en voldtægt, er i vid udstrækning de samme, som tillægges vægt ved vurderingen

af forsættet. Herunder forurettedes opførsel og (manglende) modstand og karakteren af den anvendte tvang samt de objektive omstændigheder ved det seksuelle samvær. En bestemmelse om uagtsom voldtægt vil ikke afhjælpe bevisproblemer i forbindelse med de objektive gerningsbetingelser, men kan finde anvendelse i sager, hvor man finder, at der objektivt set er tale om voldtægt, men frifinder på grund af manglende forsæt.

For alle de gennemgåede domme var det muligt at finde lignende retspraksis fra Norge, hvor forholdet var blevet anset som groft uagtsomt. I norsk retspraksis idømmes der fængselsstraf for groft uagtsom voldtægt.

I den juridiske litteratur har kriminaliseringen af uagtsom voldtægt været debatteret.

Argumenterne for er, at i situationer, hvor en bestemmelse om uagtsom voldtægt ville finde anvendelse, ville der utvivlsomt være tale om et strafværdigt forhold. Desuden anføres det, at andre grove forbrydelser er kriminaliseret i uagtsom form.

Argumenterne imod er, at situationen kun ganske sjældent vil kunne forekomme i praksis, og at en sådan bestemmelse derfor vil have et meget begrænset anvendelsesområde. Desuden peges der på, at der ikke findes faste normer på det seksuelle område og derfor ikke en fastreferenceramme for, hvornår en adfærd må anses som uagtsom. Det antages desuden, at en kriminalisering ikke vil løse de bevismæssige problemer i voldtægtssager, da der i høj grad vil være tale om samme bevistemaer, samt at der stadig vil være problemer med at bevis de objektive gerningsmomenter. Desuden anføres det, at man allerede dømmes for forsætlig voldtægt i sager, hvor der kun er anvendt beskeden vold eller trusler, og derfor er behovet for en kriminalisering lille.

Der peges endvidere på, at der er en risiko for nedsubsumtion, og at straffniveauet for uagtsomme forbrydelser typisk kun straffes bøde, hvilket vil være utilfredsstillende for forurettede i voldtægtssager.

I Norge blev groft uagtsom voldtægt kriminaliseret i år 2000, selvom det blev frarådet af Seksuallovbruddsutvalget. Grunden til kriminaliseringen var, at man fandt at groft uagtsom voldtægt var en strafværdig handling, og at bestemmelsen ville kunne finde anvendelse, eventuelt i beskedent omfang. Straffelovskommissionen foreslog bestemmelsen ophævet i år 2002, da den praktiske anvendelse for bestemmelsen var meget begrænset, og da bevisproblemerne i voldtægtssager ikke løses med nedsættelse af tilregnelserkravet. Bestemmelsen blev dog

videreført alligevel.

Erfaringerne fra Norge har vist, at bestemmelsen har spillet en mindre rolle i praksis, men dog har været anvendt. Der er muligvis sket en vis nedsubsumering, da domfældelsesprocenten ikke er steget, selvom man medtager groft uagtsomme voldtægter i beregningsgrundlaget.

Samlet set vurderes det, at en bestemmelse om uagtsom voldtægt ikke vil løse de bevismæssige problemer i voldtægtssager, da bestemmelsen ikke løser problemerne med at bevise de objektive gerningsmomenter, og da bevistemaerne i høj grad vil være de samme, hvad angår det subjektive gerningsmoment. Bestemmelsen kan heller ikke antages at medføre markant flere domfældelser, da den sandsynligvis vil have begrænset anvendelse i praksis. Hvis ønsket er at løse bevismæssige problemer eller opnå flere domfældelser i voldtægtssager, er en kriminalisering af uagtsom voldtægt altså ikke den rigtige løsning.

Men ud fra den betragtning, at uagtsom voldtægt er en strafværdig handling, der kan forekomme i praksis, bør der ske en kriminalisering.

Litteraturfortegnelse

Love og bekendtgørelser

Lov 20. maj 2005 nr. 28, Lov om straff (straffeloven) (norsk straffelov)

Lov 22. maj 1902, Almindelig borgerlig Straffelov (Straffeloven) (tidligere norsk straffelov)

Lov 2013-06-12 nr. 633 om ændring af straffeloven, retsplejeloven, lov om tilhold opholdsforbud og bortvisning og lov om restaurationsvirksomhed og alkoholbevilling m.v.

Lovbekendtgørelse 2016-07-04 nr. 1052, Straffeloven

Litteratur

Andenæs, Johannes: *Spesiell strafferett og formuesforbrytelsene - samlet utgave ved Kjell V.*

Andorsen, Universitetsforlaget, 2008

Greve, Vagn: *Det strafferetlige ansvar*, 2. udgave, Jurist- og Økonomforbundets Forlag, 2004

Nielsen, Gorm Toftegaard, Vagn Greve og Poul Dahl Jensen: *Kommenteret straffelov – Almindelig del*, 10. omarbejdede udgave, Jurist- og Økonomforbundets Forlag, 2013

Nielsen, Gorm Toftegaard, Vagn Greve og Poul Dahl Jensen: *Kommenteret straffelov – Speciel del*, 10. omarbejdede udgave, Jurist- og Økonomforbundets Forlag, 2012

Nielsen, Gorm Toftegaard: *Strafferet I – Ansvar*, 4. udgave, Jurist- og Økonomforbundets Forlag, 2013

Waaben, Knud: *Det kriminelle forsæt*, Juristforbundets Forlag, 4. oplag, 1981

Waaben, Knud: *Strafferettens almindelige del – Ansvarslæren*, 6. reviderede udgave v. Lars Bo Langsted, 1. oplag, Karnov Group, 2015

Waaben, Knud: *Strafferettens specielle del*, 6. reviderede udgave v. Lars Bo Langsted, 1. oplag, Karnov Group, 2014

Herunder artikler

Høgberg, Benedikte Moltumyr og Torunn Salomonsen: *Voldtektslovgivningen på ville veier – Straffelovens § 192*, Tidsskrift for Strafferet, nr. 3/2010

Joan-søstrene, Susanne og Camilla: *Uagtsom voldtægt – Den straffri forbrydelse*, Lov & Ret, Årgang 13, december 2003

Landsted, Anne Lea: *Lovstramning kan få voldtægt frem i lyset*, bragt i Det Fri Aktuelt den 5. december 1992

Nielsen, Gorm Toftegaard: *Han kom til at voldtage*, bragt i Det Fri Aktuelt den 19. december 1992

Rahbek, Hanne: *Kan man komme til at begå voldtægt?*, Lov & Ret, Årgang 13, nr. 7, 2003

Vagn, Greve: *Bør Forsæt være almindelig strafbarhedsbetingelse?*, Festskrift Til Hans Thornstedt, P A Norstedt & Söners Förlag, 1983

Forarbejder

Betænkning om forurettedes stilling i voldtægts- og voldssager, betænkning nr. 1102, 1987 (BET 1987.1102)

Ny straffelov Straffelovkommisjonens delutredning VII (NOU 2002:4)

Om lov om endringer i straffeloven 20. mai 2005 nr. 28 (siste delproposisjon - slutføring av spesiell del og tilpasning av annen lovgivning) (Ot.prp.nr.22 (2008-2009))

Om lov om endringer i straffeloven mv. (seksuallovbrudd) (Ot.prp.nr.28 (1999-2000))

Seksuallovbrudd Straffelovkommisjonens delutredning VI (NOU 1997:23)

Straffelovrådets betænkning 2012 nr. 1534 om seksualforbrydelser (BET 2012.1534)

Hjemmesider

<http://amnesty.dk/nyhedsliste/2016/vigtig-dom-i-voldtaegtssag>, besøgt den 28. maj 2017

<http://www.bt.dk/krimi/frifundet-fordi-pigen-ikke-skreg.>, besøgt den 28.maj2017

<http://politiken.dk/indland/art5620351/Demonstration-%C2%BBHvis-ikke-hun-siger-ja-s%C3%A5-er-det-et-nej%C2%AB>, besøgt den 5. maj 2017

Retspraksis

Dansk retspraksis

Tfk 2004.48/1

Tfk 2015.729

U.2004.2839.Ø

U.2005.753.H

U.2008.690.H

U.2016.3880.Ø

Norsk retspraksis

HR-2006-685-A/ LG-2005-99354

HR-2006-686-A/ LG-2005-83475

LA-2002-108

LB-2009-131786

LB-2010-123543

LG-2007-80440

LH-2015-10849

TOSLO-2009-138280